

T.C.

UFUK ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

PSİKOLOJİ PROGRAMI

**AŞK STİLLERİ, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE EBEVEYN
BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN
İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MERVE İNANÇ

TEZ DANIŞMANI

Dr. Öğr. Üyesi Funda KUTLU

ANKARA

2019

KABUL VE ONAY

MERVE İNANÇ tarafından hazırlanan "AŞK STİLLERİ, KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ İLE EBEVEYN BAĞLANMA STİLLERİ ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ" başlıklı bu çalışma 26/08/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Başak OK -Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Funda KUTLU - Danışman

Doç Dr. Eda KARACAN- Üye

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylım.

Doç Dr. Alaattin PARLAKKILIÇ
Enstitü Müdürü V.

BİLDİRİM

Hazırladığım tezin/raporun tamamen kendi çalışmam olduğunu ve her alıntıya kaynak gösterdiğimi taahhüt eder, tezimin/raporumun kâğıt ve elektronik kopyalarının Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü arşivlerinde aşağıda belirttiğim koşullarda saklanmasına izin verdiğimi onaylarım:

† Tezimin/Raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

† Tezim/Raporum sadece Ufuk Üniversitesi yerleşkelerinden erişime açılabilir.

■ Tezimin/Raporumun 2 yıl süreyle erişime açılmasını istemiyorum. Bu sürenin sonunda uzatma için başvuruda bulunmadığım takdirde, tezimin/raporumun tamamı her yerden erişime açılabilir.

26.08.2019

Merve İNANÇ

ÖZET

İNANÇ, Merve. Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ile Ebeveyn Bağlanma Stilleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, 2019.

Bu tez çalışmasının amacı, genç yetişkin bireylerin aşk stilleri ile kişilik özellikleri ve ebeveyn bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Araştırmaya 19-33 yaş aralığında 283 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın ölçüm araçlarını Kişisel Bilgi Formu, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği, Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği ve Ebeveyn ve Akran Bağlanma ölçeği oluşturmaktadır. Elde edilen veriler araştırma hipotezleri doğrultusunda t-test, ANOVA, Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile Çoklu Regresyon Analizi olmak üzere çeşitli istatistiksel analizler ile test edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda, kadın ve erkek katılımcıların aşk stillerinin cinsiyete göre farklılaştığı ve kadın katılımcıların oyun gibi aşk, sahiplenici aşk ve özgeci aşk puan ortalamalarının erkek katılımcılardan anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Regresyon analizi sonucunda erkeklerde tutkulu aşkı sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliklerinin, yine erkeklerde oyun gibi aşkı sadece uyumluluk kişilik özelliğinin anlamlı olarak yordadığı bulunmuştur. Kadınlarda ise oyun gibi aşkın dışadönüklük ve olumsuz değerlik kişilik özellikleri ile romantik ilişki süresinin, yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri, Ebeveyn Bağlanma

ABSTRACT

İNANÇ, Merve. Investigation of the Relationship Between Love Attitudes, Personality Traits and Parent Attachment Styles. Master Thesis, 2019.

The aim of the study was to investigate the relationship between love styles, personality traits and parental attachment styles in young adults. The participants of the study consist of 283 university students, range in age from 19 to 33. The measurement instruments of the study were sociodemographic information form, Love Attitudes Scale, Basic Personality Traits Inventory, and Parent and Peer Attachment Scale. The obtained data were tested with various statistical analyses including t-test, ANOVA, Pearson Product-Moment Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis depending on the research hypotheses. The analyses indicated that there is a significant gender difference in love styles of male and female participants. Female participants have higher mean scores in ludus, mania and agape love types than male participants. Also, regression analyses revealed that conscientiousness and agreeableness personality traits predicted eros love style in males, and agreeableness is the only personality trait which predicted ludus love in male participants. Extraversion and negative valence personality traits with relationship duration were predictives of the females' ludus love type. The results were discussed in the light of literature.

Key words: Love types, personality traits, parent attachment

İÇİNDEKİLER

BİLDİRİM	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	iv
TABLO LİSTESİ	vii
TEŞEKKÜR	viii
BÖLÜM I	1
GİRİŞ	1
1.1. Aşk; Tanımı, Kavrama İlişkin Literatür	4
1.1.1. Rubin'in Hoşlanma (Liking) ve Aşk (Love) Kuramı	5
1.1.2. Hatfield'in Aşk Kuramı	6
1.1.3. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı	6
1.1.4. Lee'nin Aşk Renkleri Kuramı.....	8
1.2. Aşk Stilleri İle İlgili Araştırmalar.....	11
1.3. Kişilik Kavramı	15
1.3.1. Beş Faktör Kişilik Kuramı	16
1.3.2. Kişilik Özellikleri İle İlgili Araştırmalar	18
1.4. Bağlanma Kuramı Ve Temel Kavramlar.....	21
1.4.1. Yetişkinlikte Bağlanma Kuramı	24
1.4.2. Yetişkinlikte ve Romantik İlişkilerde Bağlanma Üzerine Yapılan Araştırmaları	25
1.5. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Literatür Bulguları.....	27
BÖLÜM II	31
YÖNTEM	31
2.1. Katılımcılar.....	31

2.2. Veri Toplama Araçları.....	32
2.2.1. Kişisel Bilgi Formu.....	33
2.2.2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği.....	33
2.2.3. Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ).....	34
2.2.4. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE).....	34
2.3. İşlem	35
2.4. Veri Analizi	35
BÖLÜM III	36
BULGULAR	36
3.1. Araştırmanın Betimleyici ve Karşılaştırmalı İstatistiksel Analizlerinden Elde Edilen Bulgular	36
3.1.1. Cinsiyete Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklar	36
3.1.2. İlişki Durumuna Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklar	38
3.2. Araştırma Değişkenleri ile İlgili Korelasyon Analizi.....	40
3.3. Cinsiyet, Romantik İlişki Süresi, Kişilik Özellikler Ve Anne-Baba Bağlanma Düzeylerinin Aşk Türlerini Yordamasına İlişkin Bulgular	44
BÖLÜM IV	47
TARTIŞMA	47
4.1. Cinsiyete Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklarla İlgili Tartışma.....	47
4.1.1. Cinsiyete Göre Aşk Stillерinde Bulunan Farkların Tartışılması	47
4.1.2. Cinsiyete Göre Anne ve Baba Bağlanma Stillерinde Bulunan Farkların Tartışılması	50
4.2. Romantik İlişki Durumuna Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklarla İlgili Tartışma	51
4.2.1. Romantik İlişki Süresine Göre Aşk Stillерinde Bulunan Farkların Tartışılması	51

4.3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişki ile İlgili Tartışma.....	52
4.4. Cinsiyet, Romantik ilişkisi Suresi, Kişilik Özellikleri ve Anne-Baba Bağlanma Düzeylerinin Aşk Stilllerinin Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışılması	55
4.5. Sınırlılıklar ve Öneriler.....	57
EKLER.....	68
Ek 1 Bilgilendirilmiş Onam Formu	68
Ek 2 Kişisel Bilgi Formu.....	69
Ek 3 Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği.....	70
Ek 4 TKÖÖ.....	71
Ek 5 EABE.....	72
ÖZGEÇMİş.....	73

TABLO LİSTESİ

Tablo 2.1. Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgilere Ait İstatistikler.....	32
Tablo 3.1. Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Aşk Stilleri T-Test Analizi.....	37
Tablo 3.2. Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Kişilik Özellikleri T-Test Analizi	37
Tablo 3.3. Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Anne-Baba Bağlanma T-Test Analizi	38
Tablo 3.4. İlişki Durumuna Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Aşk Stilleri T-Test Analizi.....	39
Tablo 3.5. İlişki Durumuna Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Kişilik Özellikleri T-Test Analizi.....	39
Tablo 3.6. İlişki Durumuna Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Anne-Baba Bağlanma T-Test Analizi	40
Tablo 3.7. Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanlarına Ait Korelasyon Analizi.....	43
Tablo 3.8. Erkek Katılımcılarda Tutkulu Aşk Stili Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları (N=191)	45
Tablo 3.9. Erkek Katılımcılarda Oyun Gibi Aşk Stili Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları (N=191)	45
Tablo 3.10. Kadın Katılımcılarda Oyun Gibi Aşk Stili Puanının Yordanmasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Bulguları (N=92).....	46

TEŞEKKÜR

Bu araştırma süresince destekleyici tutumu, yardımları ile yanımda olan çok değerli hocam ve tez danışmanım Dr. Öğr. Üyesi Funda Kutlu'ya,

Lisans dönemimde aldığım derslerle bana yol gösteren, hem akademik hem mesleki hayatıma katkıda bulunan, bana farklı bakış açıları öğreten hocalarım Dr. Öğr. Üyesi Aslı NİYZAĞI ve Dr. Öğr. Üyesi Doğu ERDENER'e,

Hayatımın her noktasında bana güvenen, bana her türlü desteği sağlayan ve sevgileriyle yanımda olan bu bitmesini sabırla bekleyen canım ailem şerif İNANÇ, Füsun İNANÇ ve Hakan İNANÇ' a

Bu gergin ve stresli dönemde her zaman benim yanımda olan, beni sarıp sarmalayan, değerli olduğumu hissettiren arkadaşım Buse UYGUR'a

Tez konumun ve tez sürecimin ilerlemesinde yanımda olan ve katkıda bulunan herkese

Teőekkürlerimi sunarım.

BÖLÜM I

GİRİŞ

Yakın ilişkiler kişilerin kendilerini tanımlamasına yardımcı olan ve kişinin tüm sosyal ilişkilerini kapsayan önemli bir kavramdır. Kişinin yaşamını oluşturan bu yakın ilişkiler aile, arkadaşlık ve romantik ilişkiler olarak farklı farklı konumlanmaktadır. Romantik ilişki kavramı, diğer yakın ilişkiler olan aile ve arkadaşlık ilişkilerinden farklı olarak kişinin hayatında yer alır. Romantik ilişki veya aşk olarak adlandırılan ilişki türü kişilerin gönüllü olarak kurduğu ve uzun süreli olan bir kavramdır. Duygusal bağlanma, karşılıklı bağımlılık ve psikolojik ihtiyacı karşılama fonksiyonlarını barındıran bu ilişki bir olgu olarak tanımlanır (Kassin, Fein ve Markus, 2013). Kavram olarak yakın ilişkinin ayrılmaz parçası olarak akla gelen ilk terim ise “aşk” olmaktadır. Geçmişten günümüze kadar evrenselliğini korumuş olan aşk bu özelliğinden dolayı bilim dünyasında da çok araştırılan bir konu olma özelliğine sahip olmuştur.

İnsanlar birbirlerine birkaç nedenden dolayı âşık olabilirler. Bu, kişinin güzelliği, dürüstlüğü veya benzer kişiliğe sahip olmalarından dolayı olabilir. İmamoğlu'na göre (2009), kişiler arasında yaşanmakta olan ilişkinin romantik ilişki olarak değerlendirebilmesi için temel kriterler; bireylerin birbirlerini mutlu etme ve birbirlerinin çıkarlarını sağlama isteğidir. Her bireyin ilişkideki beklentileri ve aradıkları özellikler farklıdır. Beklentiler “âşık” olan kişilerin doğal bileşenleridir. Birey eşinin ona özel biri olarak davranmasını arzu eder, birlikte zaman geçirmeyi ister, başı sıkıştığında ondan yardım almayı bekler ve tabiki bunların ilişkide gerçekleşmesini umar. Bu beklentiler karşılandığında ise birbirlerine olan bağlılıkları daha da gelişir ve güçlenir. Âşık olmanın en önemli sebeplerinden biri kişinin beklentilerinin karşılanmasıdır. Prager'a göre ise (1995) romantik ilişkilerin temeli sevgi, güven ve bağlılık faktörlerine dayanmaktadır. Sevginin oluşumu için bireylerin birbiriyle etkileşimleri sonucu olumlu duyguların ortaya çıkması gerekmektedir. Güven, yakın ilişki yaşayan bireylerin birbirleri için arz ve talep edilen şeylerin karşılanması sonucu oluşurken, bağlılık ise beraber geçirilen zaman ve oluşturulan ortak zevkler sonucu ortaya çıkar. Yani romantik ilişki, genel olarak iki birey arasında

oluşan bağlılık, yakınlık ve tutkunun bir araya gelmesi ile oluşan bir ilişki türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Sternberg, 1986). Wilson ve McLaughlin (2002), her insanın hayatı boyunca bir kez de olsa âşık olduğunu söylemektedir. Bu özellikleri sağlayan, yani kendilerine gerçekten önem veren, dürüst, samimi ve mutluluk sağlayan kişiyi bulduğunda ise birey o kişiye aşkın fiziksel gücü olan duygusal çekim ile otomatik olarak bağlanır.

Yakın ilişkiler çatısı altında toplanmış olan duygu temelli oluşan ilişkiler (Romantik ilişki, aşk, vb.) kişilerin günlük yaşamına etkilerinden dolayı bilimsel araştırmaların önemli konuları olarak literatürde yerini almaktadır. Yapılan birçok araştırma (Dion ve Dion, 1996; Hinde, 1995) çeşitli faktörlerin özellikle “aşk” kavramının üzerinde hem yapıcı hem de yapıcı etkilere sahip olduğunu göstermektedir. Literatür incelendiğinde, aşkın adlandırılması konusunda olduğu gibi, aşkın etkilerinin ve bağlı olduğu özelliklerin de kişiden kişiye ve kültürden kültüre farklılaştığı dikkati çekmektedir (Atak ve Taştan, 2012). Ayrıca, araştırmacıların aşkı ele alış biçimlerine bakış açılarının birbirinden farklı olduğu da görülmektedir. Bu farklılıkların temelinde evrimsel geçmiş, bireysel ya da toplumsal özellikler ve nöropsikoloji bilim alanındaki gelişmeler etken olmaktadır (bkz. Atak ve Taştan, 2012). Literatürde romantik ilişkileri ele alan çalışmalarda kültürün, sosyal yapının ve tarihsel sürecin romantik ilişkilerin üzerindeki etkileri vurgulanmaktadır (Dion ve Dion, 1996). Hiçbir romantik ilişkiyi bu faktörler olmadan değerlendirmek mümkün değildir. Çünkü kişilerin kültürel norm olmadan ve deneyimlerden bağımsız olarak bir eylemde bulunması beklenmemektedir. Bireylerin düşünceleri ve davranışları bu norm ve deneyimlere göre değişiklik gösterir ve onun kişiliğini oluşturur (Hinde, 1995).

Romantik ilişkiler ile ilgili araştırmalar kişiliğin, özellikle büyük beş faktör kişilik özelliklerinin yetişkinlik dönemindeki romantik ilişki kalitesi ve doyumu ile ilişkili olduğunu göstermektedir (Bradbury ve Fincham, 1988, Costa and McCrea, 1992; Furman, 2002; Hammock ve Richardson, 2011; Helvacı, 2012; Karney and Bradbury, 1995; White, Hendrick ve Hendrick, 2004). Çeşitli araştırmalar nevrozizm (neurotism) ile deneyime açıklık (openness to experiences) kişilik özelliklerinin romantik ilişki kalitesi ile olumsuz yönde, dışadönüklük (extraversion) ve uyumluluk (agreeableness) özellikleri ile olumlu yönde ilişkisi olduğunu göstermektedir (örn. Barelds, 2005; Gattis, Berns, Simpson and

Cristensen, 2004; Malouff, Thorsteinsson, Schutte, Bhullar, ve Rooke, 2010; White, Hendrick ve Hendircik, 2004).

Yakın ilişkilerle ilgili çalışmalar incelendiğinde, romantik ilişki ile ilgili sıklıkla çalışılan diğer faktörün bireylerin bağlanma stilleri olduğu görülmektedir. Bağlanma; Bowlby (1969) tarafından bebek ile bakım veren (genellikle anne) arasındaki bağ olarak tanımlanmış ve bebek için yaşamsal öneme sahip biyolojik temelli olan bir kavramdır. Ainsworth (1989) tarafından geliştirilen yöntem (Yabancı Ortam Yönetimi) ile temelde iki tür (güvenli ve güvensiz) bağlanma stili, bu bağlanma stili ile fiziksel, bilişsel ve sosyo-duygusal gelişim arasındaki ilişkiler çok geniş bir alanda çalışılmıştır. Bu araştırmaların işaret ettiği önemli bir konu bağlanma stillerinin ileriki yaşam dönemlerindeki sürekliliği yani yetişkinlikte yaşanan ilişkilere etkisi olmuştur. Hazan ve Shaver (1987) tarafından çocukluk bağlanma stillerinin yetişkinlik romantik ilişkilerini yordayan özelliklere sahip olduğu görüşü ile bağlanma kuramı bakış açısı ile romantik ilişkiler çalışılmaya başlanmıştır. Literatür incelendiğinde, bireylerin yetişkinlik döneminde kurmuş oldukları romantik ilişkilerin, çocukluk döneminde oluşturdukları bağlanma stilleri ile ilişkisi, yakın ilişkiler alanında geniş yer tutmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987; Feeney ve Noller, 1990; Shaver and Breannan, 1992). Yetişkin bağlanma stilleri ile evlilik doyumu, evliliğin bitme sebepleri, kıskançlık, patolojik ilişkiler gibi farklı değişkenler ile yapılan birçok çalışmaya ulusal literatürde ulaşılmaktadır (Kışlak ve Çavuşoğlu, 2006; Curun ve Çapkın, 2014). Bu konu ile ilgili yapılan çalışmalar, romantik ilişki sürecinde romantik ilişkiyi başlatabilme, sürdürebilme ve ilişkiyi bitirebilme gibi davranışların çocukluk bağlanma stilleri ile ilişkili olduğunu göstermiştir.

Romantik ilişkiler alanında yapılan çalışmalar incelendiğinde, aşkın nasıl yaşandığı ve özellikleri ile ilişkili değişkenlerden biri olarak bireyin kişilik özellikleri, diğerinin de ebeveyne ve romantik ilişkide bağlanma stili olduğu görülmüştür. Bu bağlamda sunulan çalışmanın amacı, aşk stilleri ile ebeveyne bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemektir. Bu amaç doğrultusunda, öncelikle aşk kavramına ilişkin kuramsal yaklaşımlar sunulmuştur. İkinci olarak, kişilik kavramı ve kuramsal perspektif -özelde beş faktör kişilik kuramı- ile ilgili literatür aktarılmıştır. Son olarak, bağlanma kuramı ve özellikle romantik ilişkide bağlanma ile ilgili literatüre değinilmiştir.

1.1. Aşk; Tanımı, Kavrama İlişkin Literatür

Aşk, geçmişten günümüze başta felsefe, edebiyat, sanat ve antropoloji olmak üzere birçok farklı bakış açısı, disiplin, yaklaşım ya da alan tarafından yüzyıllardır ele alınan bir konu olmuştur.

Duygusal ve sosyal özellikleri ile ilgi çekici bir olgu olmasına rağmen aşk, psikoloji alanında bilimsel bir inceleme alanı olarak daha yakın zamanda çalışılmaya başlanmıştır (Atak ve Taştan, 2012). Bu durumun temel nedeni aşkın kültürel bağlama göre değişkenliği ve her kültürün aşk kavramını tanımlarken kendine has özellikler yüklemesinde yattığı düşünülmektedir. Psikoloji alanında, aşk temel olarak, “yapıcı ve yaratıcı” özellikleri ile olumlu bir duygu olarak ele alınsa da “yıkıcı” özelliklere de sahip bir olgudur (Zarbaksh, Taghavi Dinani, ve Rahmani, 2013).

Aşkla ilgili psikoloji literatüründe farklı kuramcılar aşk kavramı üzerine çeşitli yorumlar yapmışlardır (Freud, 1951; Fromm, 1956; Harlow, 1958; Horney, 1945; Laswell ve Laswell, 1976; Maslow, 1962). Örneğin; Laswell ve Laswell (1976) duygu, fizyolojik uyarılma ve bilişler ile aşkı açıklamıştır. Freud’a (1951) göre aşk cinselliği ve egoyu yücelten bir kavram iken, Harlow (1958) bağlanma davranışı olarak, Fromm (1956) sorumluluk, saygı ve bağlanma ile farklı bir varoluş amacını anlatan kavram olarak tanımlamıştır. Maslow (1962) ise aşkı iki tür olarak ele almıştır. İlki, kişinin kendine olan güvensizlik ile gelişen ve alt seviyedeki duygusal ihtiyaçlarını gösterdiği “yetersizlik aşkı”; diğeri ise, yüksek düzeydeki duygusal ihtiyaçları giderme ve özellikle kendini ve diğerini gerçekleştirme isteği ile “âşık olma” durumudur. Horney’e (1945) göre eğer kişi bir başkasının sevgisini (aşkını) kullanarak kaygı düzeyini azaltıyor ve bu sayede güvenlik duygusunu arttırıyorsa kaygı kavramı kişi için net bir kavram olmaz. Kaygı kavramı net olmadığı için de kişi kaygılı olduğunun farkında olmadan güvenlik duygusunu aradığını ve buna bağlı olarak sevgiyi (aşk) kullandığının farkında değildir. Bu durumda kişinin tamamen hissettiği tek şey, karşısındaki kişinin ona güven duyduğunu ve bağlı olduğunu sandığı bir insan görmesidir. Kavramsal olarak tek boyutlu şekilde tanımlanmaya çalışılan aşk, ilerleyen dönemlerde araştırmacılar tarafından çok boyutlu olarak ele alınmaya başlanmıştır (Djikic ve Oatley, 2004).

Literatür incelendiğinde, farklı birçok kuramsal yaklaşıma göre aşkın tanımının yapıldığı ve aşk stillerinin incelendiği görülmektedir. Örneğin; Rubin’in (1970) Aşk (love) ve Hoşlanma

(liking), Hatfield'in (1988) Tutkulu Aşk (Passionate Love) ve Dostça Aşk (Companionate Love), Sternberg'in (1986) Üçgen Aşk Kuramı (Triangular Love Theory) ve Lee'nin (1988) Aşkın Renkleri (Colors of Love) kuramsal yaklaşımları çeşitli araştırmalarda kullanılan temel aşk kuramları olarak karşımıza çıkmaktadır. İlerleyen kısımlarda bu kuramsal yaklaşımlar sırasıyla ele alınmıştır.

1.1.1. Rubin'in Hoşlanma (Liking) ve Aşk (Love) Kuramı

Aşk üzerine yapmış olduğu araştırmalar ile dikkat çeken araştırmacı Rubin (1970) "aşk" ve "hoşlanma" terimlerini ayrı ayrı değerlendirmiş ve aşkı tek boyutlu bir yapı olarak açıklayan kuramlardan farklı olarak ikili bir sınıflandırma yapmıştır. İlk başlarda, aşk ve hoşlanma birbiriyle ilişkili gibi görünse de farklı duygu, düşünce ve davranış unsurları içerirler. Romantik aşk kavramı, iki birey arasında yaşanan özel bir durumdur ve üç bileşenin keşişiminden oluşur: bağlanım (attachment), gözetme (caring) ve yakınlık (intimacy). Bu kısımda, Rubin tarafından betimlenen bağlanım bileşeninin İngilizcesi attachment olması ve bağlanma kuramı (attachment theory) ile karışıklık yaratmaması açısından "bağlanım" olarak kullanılmıştır. Rubin'e (1970) göre bağlanım; diğeri ile birlikte olma, sevilme ve ilgi gösterilme ihtiyacını kapsar. Aynı zamanda, diğeri ile fiziksel temasta olma ve onaylanma gereksimini de içerir. Gözetme, sevilen kişinin mutluluğunun ve ihtiyaçlarına değer verme; yakınlık ise karşısındaki kişiye özel düşüncelerini paylaşma, onunla yakın ve yoğun duygu paylaşımı ile kendini gösteren bağlılıktır.

Rubin (1970) birine âşık olma ile birinden hoşlanmanın arasındaki farkı, kişinin onu değerlendirme biçimine bağlı olduğunu öne sürmüştür. Bu amaçla, Rubin iki farklı ölçek tasarlamış (Hoşlanma Ölçeği ve Aşk Ölçeği), üniversite öğrencileri ile yapılan çalışma sonucunda her ölçek için 13 sorudan oluşan güvenilir ölçüm araçları geliştirmiştir. Ölçeklerin iki farklı yapıyı ölçtüğünü test etmek için, bireylerden soruları hem romantik ilişkide oldukları kişiyi düşünerek doldurmaları hem de iyi bir arkadaşlarını da düşünerek doldurmaları istenmiştir. Sonuç olarak, hoşlama ölçeğinde iyi arkadaşlar düşünüldüğünde puanların yüksek olduğunu, ama aşk maddelerinde ise romantik partner için puanların anlamlı olarak daha yüksek olduğu bulunmuştur. Böylece hoşlanma ve aşk kavramlarının farklı olduğunu gösterilmiştir (Ercan, 2008). Rubin'in bu çalışması, aşk kavramının işevuruk

olarak tanımlandığı ilk bilimsel çalışma olarak kabul edilmektedir (Sternberg ve Grajek, 1984).

1.1.2. Hatfield'in Aşk Kuramı

Rubin'in kuramı ardından öne çıkan diğer önemli kuram ise Hatfield (1988) tarafından ortaya atılmıştır. Hatfield de Rubin'in kuramsal bakışına benzer şekilde aşkı, tutkulu aşk (passionate love) ve dostça aşk (companionate love) olmak üzere ikili bir sınıflandırma ile açıklamıştır. Tutkulu aşk; cinsellik öğelerini barındıran, karşısındaki kişi ile bütün olma ve karşı cins tarafından arzu edilme isteğini kapsar. Derin duygu yoğunluğu ve sevgiliyle birlikte olma isteği olarak karakterize edilen tutkulu aşk Rubin'in tanımladığı âşık olma durumu ile benzerlik göstermektedir. Tutkulu aşk yaşayan kişide amaç sevgiliye ulaşma, mutluluk, heyecan duyma ve cinsel doyum gibi ihtiyaçların karşılanmasına yöneliktir. İlişkide bu ihtiyaçlar karşılanmadığında ise birey endişe, kıskançlık ve acı gibi olumsuz duygular yaşamaya başlar (Hatfield, 1988). Hatfield, dostça aşkı ise; ortak paylaşımların yapıldığı, karşılıklı iletişimin güçlü olduğu ve yoğun duygu paylaşımının yapıldığı aşk çeşidi olarak tanımlanmıştır. Güven, şefkat ve ilgi özellikleri içeren etkileşim ile bireyler birbirlerinin duygu, düşünce ve davranış biçimlerini tanırlar ve bu özelliği ile Hatfield'in "dostça aşk" kavramı Rubin'in tanımlamış olduğu "hoşlanma" kavramına karşılık olarak gelmektedir. Hatfield ve Sprecher (1986) tutkulu aşkın bilişsel, duygusal ve davranışsal bileşenlerini ölçmek amacı taşıyan Tutkulu Aşk Ölçeği'ni (The Passionate Love Scale) geliştirmiştir. Ancak, dostça aşk için bir ölçek geliştirme süreci olmamıştır.

1.1.3. Sternberg'in Üçgen Aşk Kuramı

Yakınlık (intimacy), tutku (passion) ve bağlılık (commitment) olmak üzere üç bileşenli bir kuram öne süren Sternberg (1986), bir üçgen analojisi ile aşk çeşitlerini anlatmıştır. Dolayısıyla, Sternberg'in yaklaşımı "Üçgen Aşk Kuramı" olarak isimlendirilmiştir. *Yakınlık* bileşeni, kişilerin romantik ilişkide yaşadığı paylaşım, karşılıklı anlayış ve duygusal açıdan kişilerin birbirlerine bağlı hissetme durumunu içermektedir. Bu bileşende kişiler birbirlerine değer yüklerler. Birbirlerinin mutluluğunu arttırma amaçlı davranışlar gösterirler. *Tutku* bileşeni ise romantik ilişkinin romantizm, fiziksel çekicilik, cinsel birliktelik ve arzu gibi daha çok dürtülere dayanan yönlerini oluşturur. *Bağlılık* bileşeni de bireyin uzun süreli

birlikteliğe karar vermesi ve daha sonra bu kararını sürdürmek amacıyla oluşturmuş olduğu bilişsel süreçleri kapsar (Sternberg, 1986).

Sternberg, bu üç bileşenden hangisine sahip olduğuna göre aşk stillerini sınıflandırarak, yedi farklı aşk çeşidi tanımlamıştır. Bu aşk stilleri;

1. *Beğenme/Hoşlanma (Liking)*: Tutku ve bağlılık bileşenleri olmadan sadece yakınlık bileşeninden oluşan aşk stildir. Bu aşk stilinde, kişi karşısındaki kişiye yakınlık hisseder ancak uzun süreli bir bağlılık veya tutku duygularını hissetmez. Bir nevi arkadaşlık kavramı içinde yer alan duyguların karşılığı olarak açıklanmaktadır.
2. *Çılgınca aşk (Infatuation)*: Yakınlık ve bağlılık bileşenleri olmadan sadece tutku bileşeninden oluşan aşk stildir. Bu aşk stili “ilk görüşte aşk” sınıfına girer. Bu ilişki türünde kişide daha çok fiziksel ve zihinsel uyarımlar söz konusudur. Kişi gerçekte karşısında olana değil, kafasında hayal etmiş olduğu kişiye âşık olmuştur.
3. *Boş aşk (Empty love)*: Yakınlık ve tutku bileşenleri olmadan sadece bağlılık bileşeninden oluşan aşk stildir. Uzun yıllar süren ve zamanla duygusal ve fiziksel çekimin azaldığı ilişkiler bu aşk stiline örnek olarak verilebilir.
4. *Romantik aşk (Romantic Love)*: Yakınlık ve tutku bileşenlerinin bir arada olması ile oluşan aşk stildir. Bu aşk stilinde bireyler hem fiziksel hem de duygusal olarak birbirlerine çekici bulur. Bu ilişkide her iki tarafta birbirlerini tutku ile sever, ancak gelecek yıllarda birlikte olmama durumunu söz konusudur.
5. *Aptalca aşk (Fatuous Love)*: Yakınlık bileşeni olmadan sadece tutku ve bağlılık bileşenlerinin yoğun bir şekilde hissedildiği aşk stildir. Kişilerin ilişkinin temeline tutkuyu koydukları ve tutkunun da zamanla ortadan kalkması ile sadece bağlılığın kalması sonucunda hayal kırıklığı yaşama olasılığı olan aşk stildir.
6. *Arkadaşça aşk (Companionate Love)*: Tutku bileşeni olmadan yakınlık ve bağlılık bileşenlerinin bir arada olması ile oluşan aşk stildir. Birçok romantik ilişki zamanla yerini arkadaşça aşka bırakabilir. Bu tür ilişkide ilk zamanlar tutku görülse de tutku bileşeni zamanla yerini yakınlığa bırakır.

7. *Mükemmel Aşk (Consummate Love)*: Her üç bileşeninde bir araya gelmesi ile oluşan aşk stilidir. Birçok insanın hayal ettiği ancak çok azının yaşadığı düşünülen bir aşk stilidir. Sternberg, mükemmel aşkı sürdürmenin bulmaktan daha zor olduğunu ifade eder.

Sternberg'e göre; yakınlık, tutku ve bağlılığın oluşmasında ve gelişmesinde zaman tek başına etkili bir faktör değildir. Sternberg (1987) aşk bileşenlerinin eyleme dönüştürülmesinin önemine dikkat çeker. Bu bileşenlerin farkında olan çiftler ilişkilerindeki sorunları belirleyip bunlar üzerinde çalışabilir ya da ilişkinin artık sona erdirilmesi gerektiğini anlayabilirler.

1.1.4. Lee'nin Aşk Renkleri Kuramı

Lee tarafından literatüre eklenen Aşk Biçimleri ya da daha bilenen ismi ile Aşk Renkleri Kuramı (Colors of Love) (1973) literatürde aşk kavramı ve çeşitleri ile ilgili birçok araştırmada temel alınmıştır. Lee (1973) farklı cinsiyet ve yaşlardan aldığı bilgiler ile nitel analizlere dayanan bir araştırma sonucu bu kurama ulaşmıştır. "Seni seviyorum" (I love you) sözünden yola çıkarak farklı kişilerin bu sözleri farklı şekilde yorumladıkları üzerinde durmuş ve aşkı çok boyutlu olarak ele almıştır. Bu kuramcının araştırma sonuçlarına yönelik en önemli vurgusu, aşkın doğal bir davranış değil, öğrenilen bir deneyim olduğunu vurgulamasıdır. Lee'ye (1973) göre ebeveynler, akranlar, kültürel etkiler ve tarihi değerler kişilerin aşka dair inanç ve tutumlarını şekillendirmede önemli rol oynar. Buna ek olarak; kişilerin sahip oldukları aşk şekillerinin, yaşam tarzları gibi değişebilen ve tercih edilebilen olduğu kanısındadır.

Lee bu teorisini öne sürerken aşkın siyah-beyaz bir resimden ibaret olmadığını belirtmiş ve doğada üç doğal rengin bulunduğunu (sarı, mavi, kırmızı) ve farklı bütün renklerin bu üç renk kombinasyonu sonucu oluştuğunu belirtmiştir. Bu renk analogisi ile aşk stillerini tanımlayarak hiçbirini diğerine indirgenemeyen birincil/üç temel aşk stili olduğunu açıklamıştır. Bu aşk stilleri; tutkulu (Eros-passionate/romantic love), oyun gibi (Ludus-game playing love) ve arkadaşça aşktır (Storge-friendship love). Bunların ikili bileşimleri, ikincil aşk stillerini ortaya çıkarır: arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk birleşerek mantıklı aşkı (Pragmatical-shopping list love), tutkulu aşk ve oyun gibi aşk birleşerek sahiplenici aşkı (Mania-possessive-dependent love), tutkulu aşk ve arkadaşça aşk birleşerek özgeci aşkı (Agape- all giving, selfless love) oluşturur. Lee (1973)'e göre temel renkler diğer renklerden üstün değildir; tıpkı kırmızının turuncudan daha az ya da daha çok renkli olmadığı gibi, birincil aşk

stilleri ikincil aşk stillerine göre daha değerli ya da daha değersiz, olumlu veya olumsuz değildir.

Lee'nin (1973) birincil ve ikincil olmak üzere sınıflayarak açıkladığı aşk stillerinin özellikleri şunlardır;

Tutkulu aşk: Fiziksel aşkın ve çekiciliğin ön planda tutulduğu aşk stilidir. Genellikle çok güçlü bir fiziksel-cinsel çekimin olduğu stildir. Lee'ye göre bu aşk biçiminin rengi kırmızıdır (bkz. Breckler, Olson ve Wiggins, 2006). Tutkulu bir âşık için kişisel özellikler ya da düşünce yapısı ikinci plandadır. Tutkulu âşıklar sevdikleri için risk alabilirler, fakat duygusal aşırılıktan uzak durmayı tercih ederler. Kendileri ile ilgili her şeyi ortaya koyarken aynı davranışı partnerlerinden de beklerler. İlk görüşte aşk onlar için önemlidir ve âşık olmak onlar için çok özel bir durumdur, ancak bu durumu asla bir saplantı haline dönüştürmezler. Böyle bir ilişkide başta arzulanmış olan duyguların ve fiziksel çekimin dengesi sağlandığında ilişkinin devamı yıllar boyu sürebilir. Bu ilişkide olan bireylerin her zaman kendilerine olan güvenleri üst düzeyde olduğundan dolayı birbirlerine duygularını ve arzularını çok rahat ifade edebilirler. İletişim becerileri gelişmiştir, fakat ideal güzellik kavramı düşüncelerinden dolayı hayal kırıklığı yaşamaları muhtemeldir.

Oyun gibi aşk: Bağlılığı düşük, oyunu andıran aşkları anlatan, çok eşliliğe ortam hazırlayan ve eğlencenin ön planda olduğu aşk stilidir (Paludi, 2012). Oyun gibi aşka sahip kişiler beraber vakit geçirmekten hoşlanır, aşkı bir oyun gibi görürler bu yüzden de birbirlerine bağlılık hissetmez ve samimiyetten uzak bir ilişki türüne sahip olurlar. Lee'ye göre bu aşk biçimine sahip kişiler aynı anda birden fazla kişiyle beraber olabilir ve beraber oldukları kişilerin hepsini eşit düzeyde sevdikleri düşünebilirler. İlişkilerinde kıskançlık duygusuna yer yoktur, çünkü kıskançlık duygusuna sahip olan ilişki de aşk oyununun yaşanmayacağına ve aşkın eğlencesinin bozulacağı fikrine sahiptirler. Fiziksel olarak arzu ettikleri ideal bir tipleri yoktur ve cinselliğin olması için de bağlılığın olmasını şart olarak görmezler. Buna ek olarak; oyun gibi aşk basit bir cinsel birliktelikten oluşmaz. Onlar için cinsel haz, oyun gibi aşkta harcanan zaman ve çabanın çok küçük bir kısmını oluşturur, oyunda yaşanan heyecan daha ön plandadır. Oyun oynama onlar için bir ödül değerindedir bu nedenle aşkı yaşamlarındaki en önemli değer olarak görmezler.

Arkadaşça aşk: Yunancada aile bireylerinin birbirlerine olan sevgilerini tanımlamak için kullanılan “Storge” kelimesinden yola çıkarak isimlendirilmiş bu aşk stili, arkadaş ve aile ilişkilerinde görülen özelliklere sahiptir (bkz. Munroe, 2002). Arkadaşça aşk stilinde coşkulu duygulara rastlanması mümkün değildir. Bu nedenle duygusal iniş çıkışlar veya üzüntü gibi duygular da yoktur. Zamanla gelişen, ortak özelliklere ve birbirine değer vermeye dayanan arkadaşlığın ön planda olduğu bir aşk stildir (Ercan, 2008). Arkadaşça aşk stilinde kişiler âşık olduklarına dair herhangi bir an hatırlamazlar. Bekledikleri ideal bir fiziksel özellik yoktur, çünkü onlar için ilişkide oldukları kişilerin dünya görüşleri, sahip oldukları değerler gibi özellikler daha önemlidir. Bu aşk stiline sahip olan kişiler, ilişkilerinde rahatlık arayan kişilerdir, ilişkilerini dürüstlük ve sadakat üzerine kurdukları için ilişki doyumları yüksektir. Bu nedenle cinsellik ilişkide ön planda değildir ve görece geç ortaya çıkar (Paludi, 2012).

Belirtildiği gibi Lee (1973) bu üç temel aşk stiline sahip olduğu özellikler ile ikincil aşk stillerinin ortaya çıktığını söylemiştir. Bu ikincil aşk stillerinin özellikleri şu şekildedir;

Mantıklı aşk: Bu aşk stili, “arkadaşça aşk” ve “oyun gibi aşk” stillerinin birleşmesi ile oluşmuş aşk stildir. Bu aşk stiline sahip olan kişilerin ilişkilerinde belirli ölçütleri vardır. Birlikte olunacak kişinin, eğitim, meslek, aile gibi bazı özellikleri ilişkinin belirleyicisi olan ölçütlerdir. Kişiler bu ölçütlerin sağlanması ile ilişkinin güçlü bir temel üzerine kurulacağına ve olumlu bir geleceğe sahip olacakları düşüncesine inanırlar (Özer ve Tezer, 2008). Mantıklı aşk; arkadaşça aşk ve oyun gibi aşkın birleşiminden oluşan ikincil tür aşk stili olduğu için, arkadaşça aşk stiline bir özelliği olan “paylaşma” ile oyun gibi aşk stiline özelliği olan “akılcı olma” özelliklerini içermektedir. Başka bir deyişle; eğer ilişki yürümezse kişi paylaşım duygusunu bırakarak yerine aklını koyarak, ölçütlerine uygun başka bir partner arayışına girecektir (Ercan, 2008). Mantıklı aşk her ne kadar soğuk bir aşk stili olarak algılsa da aslında bu aşk stiline sahip olan kişiler ölçütlerini karşılayan doğru kişileri bulduklarında duygularını ön plana almaya başlarlar. Türk kültüründeki görücü usulü ile tanışma ve evlenme mantıklı aşk stiline örnek olarak gösterilebilir (Açıkel, 2013)

Sahiplenici aşk: Bu aşk stili adını Eski Yunancada takıntı, delilik gibi patolojik bozukluklar için kullanılan “Mania” sözcüğünden almaktadır. Bu aşk stiline sahip kişiler için partnerinin vermiş olduğu sevgi ve ilgi yeterli olmaz. Sahiplenici âşıklar partnerinin ona olan bağlılığını sürekli sorgular, partnerini kaybetme korkusu yaşar ve korku ile bağlılığı kontrol amacıyla

sürekli küçük oyunlar oynayarak sevgililerini ellerinde tutmaya çalışırlar. Bu nedenle; depresyon, umutsuzluk ve mutluluk duygusunu sıklıkla yaşarlar (Arnold ve Thompson, 1996; Rotenberg ve Korol, 1995). Sahiplenici aşk stilinde, bireyler duygularını çok yoğun yaşarlar ve sürekli ideal sevgili, ideal ilişki arayışındadır. Bu yönüyle tutkulu aşkın özelliklerine sahiptir. Fakat sahiplenici âşıkları tutkulu âşıklardan ayıran fark; tutkulu âşıklar ilişkilerinde hayal kırıklığı yaşasalar da kendilerine olan güven duygularını asla kaybetmezler. Diğer yandan sahiplenici âşıklar herhangi bir hayal kırıklığında yoğun duygusal iniş-çıkışlar yaşar ve bunun sonucunda kendilerine olan güvenlerini kaybederler. Buna ek olarak; fiziksel tutku ve yoğun cinsel çekim duygularına sahip olduklarından dolayı oyun gibi aşkın özelliklerini de göstermektedir. Sahiplenici aşk stili tutkulu aşk ve oyun gibi aşkın birleşimi olarak görüldüğünden kişiler her iki aşk stiline de özelliklerini sürdürmeye çalışırken ilişkilerinde başarıya ulaşamazlar.

Özgeci aşk: Bu aşk stili; arkadaşça aşk ve tutkulu aşk stillerinin birleşimi ile ortaya çıkan bir aşk stildir. Tutkulu aşkın özelliği olan yoğun duygulara sahip olmayı ve arkadaşça aşkın özelliklerinden olan sabır ve kararlılık bu aşk stilinde görülür. Özgeci âşıklar, partnerlerini olduğu gibi kabul ederler ve ilişkilerinde iyilik ön plandadır. Lee' e (1973) göre özgeci âşıklar ilişkilerinde kendini düşünen taraf değildir aksine ilişkide kendini feda eden taraftır.

Lee'nin modeli sayesinde kişilerin aşkı tanımlaması, romantik ilişkideki tarafların bazen olumlu bazen olumsuz duygulara sahip olmasına neden olan faktörler belirlenebilmektedir. Lee'ye göre kişilerin sahip oldukları aşk stilleri birbirinden farklı olduğunda ilişkileri daha başarılı olmaktadır. Çünkü aynı aşk stiline sahip olan kişiler ilişkinin başında güzel anlaşıyor olsa bile zamanla bu durum sıkıcı bir hal alabilir ve bu da ilişkide ciddi çatışmalara neden olarak ilişkinin sonlanmasına zemin hazırlayabilir (Lee, 1974). Lee'nin kuramında vurgulamış olduğu bir diğer nokta ise aşk stillerinin sabit kalmadığı, kişilerin sahip oldukları kültürel değerler ve idealler gibi özellikler doğrultusunda zamanla değişebileceği bir kavram olduğudur.

1.2. Aşk Stilleri İle İlgili Araştırmalar

Aşk olgusu psikoloji alanında yakın zamanda çalışılmaya başlanan bir konu olsa da ilgili literatür incelendiğinde aşk stilleri üzerine yapılmış olan birçok araştırmaya rastlanmaktadır (Bugay ve Tezer, 2008; Büyükşahin ve Hovardaoğlu, 2004; Davies,2001; Dion ve Dion,

1993; Driscoll, Davis ve Lipetz, 1972; Hendrick ve Hendrick, 1986; Mallandain ve Davies, 1994; Neto, 1994, 1995, 2005). Literatürde önemli bir yere sahip olan ve en sık kullanılan ölçeklerden biri olan Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği'ni de geliştiren Hendrick ve Hendrick'in (1986) yapmış olduğu araştırma geniş çaplı bir çalışmadır. Hendrick ve Hendrick'in, Lee'nin aşk kuramını temel alarak yapmış oldukları bu çalışmada, aşk stilleri, cinsiyet farklılığı, ilişki deneyimi, mevcut ilişki durumu gibi değişkenler arasındaki ilişkilere bakılmıştır. Bulgular, erkeklerin kadınlara göre oyun gibi aşk stilinde daha yüksek puanlara sahip olduğunu, kadınların ise arkadaşça aşk, mantıklı aşk ve sahiplenici aşk stilleri puanlarının erkeklere göre daha fazla olduğunu göstermiştir. Benzer bir bulgu Neto (1994) tarafından yapılan çalışmada da görülmüştür. Üniversite öğrencilerinin aşka yönelik tutumlarının incelendiği bu çalışmada, erkek öğrencilerin oyun gibi ve özgeci aşk puanlarının kadın öğrencilere göre yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Dion ve Dion (1993) da kadınların arkadaşça aşk stilinde erkeklerden daha fazla puan aldığını ve yine kadınların mantıklı aşk türünde daha fazla olduğunu bulmuştur. Diğer taraftan, özgeci aşkın erkeklerde daha fazla olduğunu gösteren başka çalışmalar da vardır (Mallandain ve Davies, 1994). Davies (2001) ise sosyal arzu edilirlilik ve aşk stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir çalışma yapmıştır. Bu çalışma sonucunda, oyun gibi ve tutkulu aşka sahip olan erkeklerin sosyal arzu edilirlilik ile pozitif yönde, diğer yandan aynı aşk stillerine sahip olan kadınlarda ise negatif yönde ilişki olduğu bulunmuştur. Aynı çalışmada, özgeci aşka sahip olan kadınların sosyal arzu edilirlilikle pozitif yönde ilişkili olduğu sonucuna ulaşılırken, özgeci aşka sahip olan erkeklerin ise sosyal arzu edilirlilikte negatif yönde ilişkili olduğu sonucu elde edilmiştir. Cinsiyete göre sosyal arzu edilirlilik ile aşk stilleri arasında ilişki farklılaşmaktadır.

Aşk stillerinin cinsiyet dışında diğer hangi faktörlerle ilişkili olduğuna yönelik yapılan literatür taramasında; mevcut ilişki durumu, ebeveyn yetiştirme tutumları, ebeveyn bağlanma stilleri, ilişki doyumu, mizaç ve kişilik faktörleri gibi çeşitli değişkenler dikkati çekmiştir (Driscoll, Davis ve Lipetz, 1972; Dion ve Dion, 1993; Davies, 2001; Kirkpatrick ve Davies, 1994; Fuller; 1982; Fricker ve Moore 2002; Holen ve ark, 2004; Honari ve Saremi, 2015; Graham, 2011; Neto, 2005; Wan, Luk ve Lai, 2000; Woll, 1989). Örneğin; Driscoll, Davis ve Lipetz (1972) ebeveynlerin çocuklarının romantik aşk yaşantılarına olan etkilerini incelemek amacıyla yapmış olduğu çalışmada, izin verici ebeveyn yetiştirme tarzının romantik aşkı pozitif yönde etkilediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer yandan Neto (2005) tarafından daha

yakın zamanda yapılan araştırmada, ilişki doyumu ve aşk stilleri arasındaki ilişki incelenmiş ve ilişki doyumu ile tutkulu aşk ve özgeci aşk stilleri arasında pozitif ilişki olduğunu saptamıştır. Bir meta analiz çalışması olan Graham'ın (2011) araştırması ise arkadaşça aşk stillinin ilişki doyumu ve ilişki suresi gibi değişkenler ile pozitif yonde ilişki olduğunu desteklemiştir. Aynı çalışmada arkadaşça aşk stiline sahiplenici aşk stiline ilişki doyumu ve ilişki suresi gibi değişkenler ile negatif yonde ilişkili olduğu sonuçlarına da ulaşılmıştır. Kirkpartrick ve Davis (1994) yapmış oldukları araştırmada ise dört yıl boyunca katılımcıların ilişkide oldukları donem ile ilişkide olmadıkları donemler birbiri ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda; kişilerin ilişkide oldukları donemde tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk stillerinde daha yuksek puan aldıkları, ilişkide olmadıkları donemde ise aynı aşk stillerinde daha duşuk puan aldıkları sonucu elde edilmiştir. İlişki doyumu, aşk stilleri ve bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen diğer bir çalışmada ise tutkulu aşk ile ilişki doyumu arasında pozitif bir ilişki bulunurken, oyuncu aşk ile kaçınan bağlanma stili arasından negatif yonde ilişki bulunmuştur (Fricker ve Moore, 2002). Honari ve Saremi (2015) ise niversite ğrencilerinin bağlanma stilleri ile sahiplenici aşk (obsesif) stili arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaları sonucunda, guensiz bağlanma stili ile sahiplenici aşk stili arasında pozitif yonde bir ilişki bulunurken, guvenli bağlanma ile sahiplenici aşk stili arasında negatif yonde bir ilişki bulunmuştur. Gorlduğu gibi, bağlanma stillinin aşk stillerini yordayan değişkenlerden biri olduğu çeşitli araştırmalar ile gosterilmiştir.

Daha önce belirtildiği gibi bazı kuramsal yaklaşımlar aşk stillerinin kültürel özelliklere göre farklılaşabileceğini vurgulanmıştır (rn. Lee, 1974). Bu bağlamda, Dion ve Dion'un (1996) kültürel ve aşk stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışması dikkat çekicidir. Bu çalışmada yazarlar bireyci kültürlerde romantik aşk stiline ve evlilikte bireysel mutluluğa vurgunun daha fazla olduğuna işaret etmiştir. Ancak psikolojik düzeyde buna ulaşmanın zor olduğu gorlmektedir. in ve Japonya gibi toplulukçu kültürlerde ise romantik aşkın evlilik için bir zorunluluk olmadığı ve bu bakış açısının ilişkide yakınlığı beslediği gorlmektedir. Ancak bu yakınlık bireysel düzeyde aile ilişkilerine dağılmaktadır. Dion ve Dion (1996), Çinli-Kanadalı ge yetişkinlerin arkadaşça aşk türünü Avrupa kökenli Kanadalı akranlarına göre daha fazla yaşadığını bulmuştur. Ancak, kültürel farklılıkla ilgili tartışılan önemli bir konu, aşk stillerinde görülen bu farklılıkların batıda geliştirilip, geçerliliği gösterilen araçlar, yani

kültürel yanlılık taşıyan ölçekler ile aşk türlerinin inceleniyor olması nedeni ile olabileceğidir. Bu bağlamda, araştırmalarda bulunan farklılığın kültürlerdeki bireyin kendini ve duygularını diğerine açmada ve kültüre has iletişim özelliklerindeki farklılık olabileceğine bağlanmaktadır (bkz. Smith ve Klases, 2016). Bununla birlikte, günümüzdeki diğer bir tartışma da kültürler arası çalışmalarda daha fazla oranda aşk türlerinde benzerlikler görülmeye başlanması ve bunun nedeninin ise küreselleşme ve medya olduğudur (Kim ve Hatfield, 2004; Park ve Kim, 2006). Batı tarzı romantik ilişki ve romantik eş bulma süreci toplulukçu kültürlere sızmaya başlamıştır (Levine, Sato, Hashimoto ve Verma, 1995; Kim ve Hatfield, 2004).

Ülkemizde yapılan araştırmalar incelendiğinde ise Türkiye’de romantik ilişkilere yönelik çeşitli araştırmalar bulunmakla birlikte konusu doğrudan “aşk” olan az sayıda çalışmaya rastlanmaktadır. İlk olarak Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından yapılan çalışmada çiftlerin aşk tutumları incelenmiştir. Araştırma sonunda Türkiye’de erkeklerin kadınlara göre daha fazla özgeci aşk yaşadıkları, diğer aşk stilleri yönünden ise kadınlar ile erkekler arasında manidar bir fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmanın bir diğer sonucu ise; özgeci aşk ve tutkulu aşk stilleri ile çiftlerin mutluluk düzeyleri arasında pozitif yönde, oyun gibi aşk arasında negatif yönde ilişki bulmuşlardır. Diğer taraftan, ilişkide sorun yaşama ile özgeci ve tutkulu aşk stilleri arasında negatif yönde, oyun gibi ve sahiplenici aşk stilleri arasında ise pozitif yönde ilişki sonucuna ulaşılmıştır. Bugay ve Tezer (2008) yaptıkları araştırmada ise bağlanma stillerinin aşk biçimleri üzerindeki etkisini cinsiyet bağlamında incelemiştir. Araştırma sonucunda aşk stilleri ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki sonucuna tam olarak ulaşılamamış, ancak bağlanma stilleri ve cinsiyet arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma bulgusuna göre; sahiplenici aşk stiline sahip bireylerin kaygılı bağlanma stiline, özgeci aşk stiline sahip kişilerin güvenli bağlanma stiline sahip oldukları ortaya çıkmıştır. Araştırmanın genel bulgularına bakıldığında da ebeveyne bağlanma stillerinin aşk stillerini yordadığı sonucu elde edilmiştir.

Özetle, literatürde aşk stillerinin birçok değişkenle birlikte ele alındığı görülmektedir. Bu araştırma kapsamında, incelenen literatürde öncelikle bireylerin bağlanma stilleri ve aşk stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalar dikkat çekmiş, ancak özellikle kişilik özellikleri ile aşk stilleri arasındaki ilişki olduğunu gösteren çalışmalar göze çarpmıştır. Tez

raporunun ilerleyen kısmında bu çalışmalara değinmeden önce kişilik özellikleri ve beş faktör kişilik kuramına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

1.3. Kişilik Kavramı

Kişilik kavramı da aşk kavramı gibi kapsamlı ve karmaşık bir kavram olarak geçmişten günümüze kadar birçok araştırmanın temel konusu olarak literatürde karşımıza çıkmaktadır. Karmaşık bir psikolojik yapı olmasından dolayı araştırmacıların ortak paydada buluşmuş olduğu tek bir tanımlaması yoktur (Engler, 1985; Akt., Kentsu, 2007). Her ne kadar kişiliğin tanımı için araştırmacılar ortak bir nokta bulamamış olsalar bile, bazı araştırmacılar kişiliği, bireyin çevresiyle kurmuş olduğu ilişki ile beraber şekillenen kişinin yaşam tarzını, konuşma şeklini, fiziki görünüşünü, alışkanlıklarını kapsayan bir kavram olduğunu belirtmişlerdir (Yıldız ve Dilmaç, 2012). Geniş tanımı ile kişilik; duyguların, düşüncelerin, becerilerin, yeteneklerin, alışkanlıkların bir araya gelmesiyle oluşan ve her bireyde farklı özelliklerin oluşmasını sağlayan bütün bir kavramdır. Her bireye farklı özellikler kazandırıyor olması, toplumda bireyleri birbirinden ayırmada yardımcı özelliği olan bir faktör olduğunu bize göstermektedir (Baymur, 1993).

Her kuramcı, kişilik kavramını farklı bakış açısı ile yapısal ve süreçsel boyutlar ile ele alarak tanımlamaya çalışmıştır. Bu farklı bakış açıları zaman zaman birbiriyle ortak noktada buluşmuş ancak fikir ayrılıkları da görülmüştür. Örneğin Freud kişiliği benlik (id), alt-benlik (ego) ve üst-benlik (süper ego) gibi üç temel yapıda tanımlamıştır (Güleç, 2006). Adler ise kendi kişilik kuramını bireysel psikoloji olarak adlandırmıştır. Çünkü Adler' e göre kişilik kendine özgü özellikleri olan, tek, bölünmez, tutarlılığı olan bir kavramdır (Mete, 2006). Allport ise kişiliği, bireyin çevresi ile olan uyumunu belirleyen psiko-fizyolojik sistemlerinin bütünü olarak tanımlamıştır (Yanbastı, 1990). Bandura'ya göre ise kişiliğin oluşumu davranışsal, bilişsel ve çevresel etkilerin sürekli birbiriyle etkileşimi sonucunda oluşmaktadır (Cüceloğlu, 1997). Kişiliğin beş boyut olarak ele alınması ise 1960'lı yıllarda başlamış ve 1980'lerin sonlarına doğru kişilik psikologları kişiliğin tanımlanmasında daha anlamlı ve kullanışlı bir sınıflandırma olan Beş Faktör Model'inin üzerinde genel bir anlaşmaya varmışlardır (Taggar, Hackett ve Saha, 1999).

Bu tez çalışmasında, kişilik özellikleri beş faktör kişilik kuramının çerçevesinde ele alındığı ve bu bağlamda bir ölçüm kullanıldığı için Beş Faktör Kişilik Kuramı bir sonraki kısımda daha kapsamlı olarak verilmiştir.

1.3.1. Beş Faktör Kişilik Kuramı

Kişilik ile ilgili çeşitli ekollere bağlı birçok görüş olmasına rağmen beş faktör kişilik kuramı bu kavrama ait farklı görüşleri bir çatı altında bütünleştirmiş olarak karşımıza çıkar. Kişilik yapısının temelini nelere dayandığını anlamaya yönelik çalışmalar ilk olarak 1960'lı yıllarda başlamış olup 1980 ve 1990'larda biraz daha hız kazanmıştır. McCrae ve Costa (1989), kişiliği, bireyin farklı durumlar karşısında göstermiş olduğu davranışları açıklayan, sürekliliği olan ve kişilerin duygusal etkileşimine dayalı bir sistem olarak açıklamıştır.

Beş Faktör Kişilik Modeli, kişilik özelliklerinin hiyerarşik bir düzende bir araya gelmesi ile oluşturulmuş ve beş temel boyut olarak sınıflandırılmıştır; Deneyime Açıklık (Openness to experience), Sorumluluk (Conscientiousness), Dışadönüklük (Extroversion), Yumuşakbaşlılık (Agreeableness), Duygusal Dengelilik /Nevrotizm (Emotional Stability/Neuroticism) (McCrae ve John, 1992). Beş kişilik boyutu detaylı açıklamaları ise şu şekildedir:

Deneyime Açıklık; Yeniliklere açık olma, yaratıcılık, değişime açık olma gibi kişilik özelliklerinden oluşmaktadır. Bu özellik, yaratıcı olan insanları gerçekçi ve sıradan insanlardan ayırmaktadır. Başka bir deyişle, deneyime açıklık boyutunda yer alan insanlar için kurallar esnek bir kavramdır, sıkıntılı durumlara mizahi bir bakışla yaklaşırlar, yüksek iç görü düzeyine sahip ve cesur olmalarından dolayı yeni deneyimler yaşamaya karşı her zaman ilgilidirler. Kendilerini tanımlamada daha çok bağımsızlık ve kendine özgü olma özelliklerini vurgulamaktan hoşlanırlar (McCrae ve Costa, 1985). Deneyime açıklık düzeyi yüksek olan kişiler yeni fikir üretmekten hoşlanan, yaratıcı, orijinal ve hayal gücü yüksek olan kişiler olarak değerlendirmektedir. Deneyime açıklık düzeyi düşük olan kişiler ise basit, sade, geleneksel ve yeniliklere kapalı kişiler olarak değerlendirilmektedir (Friedman ve Schustack, 1999).

Sorumluluk; Dikkatli olma, özenli olma, titiz olma, sorumluluk sahibi olma, düzenli olma, planlı olma, başarı yönelimli olma, çalışkan olma ve başlanan işi bitirebilme becerisi

özellikleriyle birlikte düşünölmektedir (Barrick ve Mount, 1991). Sorumluluk sahibi kişiler amaca yönelik plan yaparak disiplinli ve sabırlı bir şekilde başarıya ulaşırlar. Sorunlarla baş ederken etik değerlerden uzaklaşmadan güçlü ve kararlı özellikleri ile sorunların üstesinden gelmektedirler (Neuman ve Wright, 1999). Bu bireyler hedeflerine ulaşırken kendi davranışlarını denetleyebilen ve her türlü olumsuzluk karşısında daima aktif bir duruş sergileme eğilimindedirler (Ayers, Baum, Mcmanus ve Newman, 2007). Sorumluluk boyutu yüksek olan kişilerin başarı, azim ve kararlılık gibi özellikleri ön planda iken, sorumluluk boyutunun olumsuz ucunda bulunan kişiler ise dikkatsiz, dağınık, düzensiz ve özdenetimin yetersizliği gibi özelliklere sahip olduğu görölmektedir (Friedman ve Schustack, 1999).

Dışadönöklük; İletişim halinde olmayı seven enerjik konuşkan, sıcakkanlı, heyecanlı ve sosyal olma gibi özellikleri içeren boyuttur. Dışadönöklük boyutunun en önemli iki önemli bileşeni ise hırs/tutku ve arkadaş canlısı olmadır (Barrick ve Mount, 1991). Dışadönök bireyler etkili iletişim becerilerine sahip, sempatik ve heyecanlıdırlar. Sosyal ortamlarda kendini açma (self-disclosure) davranışlarını gösterme eğilimleri yüksek düzeydedir (McCrae ve Costa, 1985). Bu nedenle diğer insanlarla birlikte olmaktan, liderlik özelliklerini göstermekten zevk alırlar. Dışa dönöklük düzeyi düşük olan başka bir deyişle içe dönök bireyler ise utangaç, içine kapanık çekingen, insanlara karşı mesafeli duran ve sosyal ortamlarda sessiz kalmayı tercih eden bireylerdir (Friedman ve Schustack, 1999). Bu nedenle; dışadönök bireyler psikolojik bir problemle karşılaştıkları zaman psikolojik destek alma konusunda herhangi bir zorluk yaşamaz iken, içe dönök bireyler yaşadıkları psikolojik olumsuzlukların kendilerini zorlayamaya başladıklarında profesyonel bir yardım almayı tercih etmektedirler (Kahveci, 2001).

Uyumluluk; Yardımsever, nazik, hoşgörölü, saygılı, bağışlayıcı, iyi mizaçlı ve yumuşak kalpli olma gibi özellikler bu boyutu tanımlar (Barrick ve Mount, 1991). Yumuşak başlı kişiler diğer kişiler ile kolay geçinir onlar için saygılı olma, dürüstlük ve affedicilik ön plandadır. Diğer bireylere yardım etmekten hoşlanır ve olumlu ilişkiler kurmak için çabalarlar. Uyumluluk boyutu yüksek olan kişiler için diğerlerine anlayış ve güven ön planda iken, Uyumluluk boyutu düşük olan kişiler benmerkezci bir bakış içindedir. Bu kişilerde başkalarına karşı kibir, kıskançlık, rekabetçilik gibi duyguların yoğun olması nedeniyle uzlaşması zor bireyler olarak değerlendirilmektedir (Digman, 1990).

Duygusal Dengelilik/ Nevrotizm; Bu boyuttaki kişiler suçluluk, sinirlilik, hüzün, korku, kaygılı olma, duygu durumunda sıklıkla iniş çıkışlar yaşama gibi olumsuz duygulara eğilimli kişilerdir. Duygusal dengesizlik boyutu düşük olan kişiler duygusal kararlılık ve kişisel uyum sürekliliğinde sabit bir noktaya sahiptirler (Burger, 2006). Bundan dolayı, bu boyutu yüksek olan nevroitik bireyler olumsuz duyguları uzun süreli yaşarlar, bazı davranış patolojileri geliştirme eğilimindedirler. Olumsuz duygulara sahip olmaları ve patolojik davranışlar göstermeleri nedeni ile sosyal ilişki kurmada ve bu ilişkileri sağlıklı bir biçimde sürdürmede zorlanmaktadır. Nevrotizm düzeyi yüksek olan kişiler çok sinirli, gergin, kaygılı, sıkıntılı ve sürekli üzgündür; diğer yandan düşük nevroitizm boyutunda olan kişiler ise rahat, stresli anlarda kaygı düzeyini kontrol edebilen ve olumlu duygulara sahip olan kişilerdir. Nevrotik kişiler aynı zamanda yaşamış oldukları problemleri zorunlu bir başarı haline çevirme durumuna ya da sahip oldukları korkularının onları olumsuzluğa götürmesine izin verme gibi iki yoldan birinden gidebilirler. Duygusal dengeli insanlar ise sakin, kendine güvenleri yüksek ve duygu durumlarında yoğun iniş çıkış göstermeyen bireylerdir (Friedman ve Schustack, 1999).

Görüldüğü gibi beş faktör kuramı bireyler kişiliğinin beş boyutundaki düzeylerine göre bireysel, sosyal ve duygusal özelliklerini, davranışlarını açıklamaktadır. Bir sonraki bölümde bu kuram çerçevesinde yapılmış çalışma bulgularına yer verilmiştir.

1.3.2. Kişilik Özellikleri İle İlgili Araştırmalar

Literatür incelendiğinde, beş faktör kişilik özellikleri ile yaşamın her alanı ile ilişkili çeşitli değişkenlerle ilişkisinin incelendiği araştırmalara ulaşılmaktadır. Kişilik özellikleri ve meslekler (Barrick ve Mount, 1991); dürtüsellik ve kişilik özellikleri (Whiteside ve Lynam, 1999); kişiler arası çatışma ve kişilik özellikleri (Basım, Çetin ve Tabak, 2009); yardım etme stilleri ve kişilik özellikleri (Çivitci ve Arıcıoğlu, 2012); kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş (Doğan, 2013) bu çalışmalarda incelenen değişkenlerden bazılarıdır.

Barrick ve Mount (1991)'ın yapmış oldukları meta analiz çalışmada, sorumluluk kişilik boyutunun birçok meslek grubunu olumlu yöne yordayan bir kişilik özelliği olduğu görülmüştür. Yine aynı çalışmada, dışadönüklük boyutu ile yöneticilik ve satış elemanı olma meslek türleri ile olumlu yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca çalışma sonuçları, dışadönüklük ve sorumluluk kişilik boyutlarının iş performansını olumlu yönde yordadığını

göstermiştir. Meslek ve kariyer ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi irdeleyen diğer bir çalışmada da sorumluluk kişilik özelliğinin hem iş doyumunu hem de gelir ve statü ile olumlu yönde ilişkili olduğu, nevrozmin ise gelir ve iş statüsünü olumsuz yönde yordadığı bulunmuştur (Judge, Higgins, Thoresen ve Barrick, 1999). Ülkemizde yapılan bir araştırmada Çivitci ve Arıcıoğlu (2012), psikolojik danışman adaylarının kişilik özellikleri ile yardım etme stilleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bulgular; dışadönüklük ile duygusal-devinimsel ve somut-durumsal yardım etme stilli arasında pozitif yönde, sorumluluk ile somut-durumsal ve soyut yardım etme stilleri arasında yine pozitif yönde ilişki bulunurken, duygusal dengesizlik ile duygusal-devinimsel ve soyut yardım etme stilleri arasında negatif yönde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Schmitt, Realo, Voracek ve Allik (2008,) kişilik özelliklerinin uluslararası farklarını inceledikleri geniş kapsamlı araştırmalarında, bölgelere göre kişilik özellikleri açısından anlamlı farklar bulmuşlardır. Örneğin, uyumluluk kişilik özelliğinde diğer bölgelere göre Afrika bölgesi anlamlı olarak yüksek puana sahip iken, Asya bölgesi diğerlerden anlamlı olarak daha düşük puan almıştır. Benzer şekilde uyumluluk kişilik özelliği de Afrika'da diğer bölgelere yüksek, Asya'da ise düşüktür. Nevrotizm boyutunda ise aksi sonuçlar bulunmuştur; Afrika nevrozizm özelliğinde diğer bölgelerden daha düşük, Asya ise daha yüksektir. Bu kişilik özelliğinde Güney Amerika ve Güney Avrupa'da göreceli yüksek puana sahip olduğu bulunmuştur. Deneyime açıklık kişilik özelliğinde ise Kuzey Amerika diğer bölgelerden anlamlı olarak yüksek puana sahiptir. Kişilik özelliklerinin cinsiyet göre farklılığı özellikle eşitlikçi toplumlarda karşılaşılan bir bulgudur. Schmitt ve arkadaşları (2008), kişilik özelliklerinin cinsiyete göre nasıl farklılaştığını, kültürlerin cinsiyete göre eşitlikçi olma koşulunu koruyarak, 55 ülkeden oluşan bir örneklem üzerinden değerlendirmiştir. Sonuçta, kadınların nevrozizm, dışadönüklük, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliklerinin erkeklere göre daha yüksek olduğu rapor edilmiştir -ki bu bulgu daha önceki bulguları desteklemiştir.

Whiteside ve Lynann (1999) ise dürtüsellik çok yönlü boyutu ile beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir araştırma yürütmüştür. Araştırmanın bulguları dört kişilik özelliğinin: dışadönüklük, nevrozizm, uyumluluk ve deneyime açıklığın, özellikle planlama eksikliği gibi dürtüsel davranış ile olumlu yönde ilişkisi olduğunu ortaya koymuştur. Basım, Çetin ve Tabak (2009) tarafından yapılan araştırmada beş faktör kişilik

özellikleri ile kişiler arası çatışma çözme becerisi arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma bulgularında, gelişime açıklık ve uyumluluk kişilik özelliklerinin, tüm çatışma çözme becerileri ile pozitif yönde ilişkili olduğu bulunurken, nevrotiklik alt boyutu ile çatışma çözme becerileri arasında negatif yönde ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Doğan (2013) tarafından yapılan araştırmada ise kişilik özellikleri ve öznel iyi oluş arasındaki ilişki incelenmiştir. Çalışmadan elde edilen sonuçlara göre öznel iyi oluş nevrozizm ile olumsuz yönde ilişkilidir. Dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve deneyime açıklık kişilik özellikleri iyi oluş ile olumlu yönde ilişki olduğunu bulunmuştur. Ayrıca nevrotik kişilik özelliğinin öznel iyi oluşu negatif yönde; dışadönüklük kişilik özelliğinin ise pozitif yönde anlamlı düzeyde yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bir başka çalışmada ise Sharpe, Martin ve Roth (2011) kişilik özellikleri ve iyimserlik arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Sonuçlarda, iyimserliğin dışa dönüklük, uyumluluk ve sorumluluk kişilik özellikleri ile pozitif yönde bir ilişki olduğu elde edilmiştir. Diğer taraftan, Swami, Buchanan, Furnham ve Tovee (2008) ise beden imajı ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Araştırma bulguları, deneyime açıklık kişilik özelliğine sahip olan kadın katılımcıların kilolu bir bedeni kabul eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca, deneyime açıklık boyutu yüksek hem kadın hem de erkek bireyler için farklı beden tiplerini çekici bulma olasılıklarının da yüksek olduğunu ortaya koymuştur.

Son olarak, kişilik özellikleri ile romantik ilişkilere dair bir çalışmada Malouff ve arkadaşları (2010) bireylerin ilişki doyumu ile kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiş ve dışadönüklük, uyumluluk ve sorumluluk kişilik özelliklerine sahip olan bireylerin ilişki doyumunun yüksek olduğu; nevrotik kişilik özelliğine sahip olan bireylerin ise ilişki doyumunun olduğunu bulmuştur.

Görüldüğü gibi kişilik özellikleri literatürde geniş bir çalışma alanına sahiptir. Bu tez çalışmasının temel amacı olan kişilik özellikleri ile aşk stilleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara ileriki kısımda yer verilmiştir. Literatürde aşk stillerini yordayan önemli diğer bir diğer değişkenin de yetişkin bağlanma stilleri olduğu görülmektedir. Bu bağlamda, tezin bir sonraki kısmında bağlanma kuramı ve yetişkin bağlanma stilleri ile ilgili bilgilere yer verilmiştir.

1.4. Bağlanma Kuramı Ve Temel Kavramlar

Bağlanma geçmişten günümüze insanların kendileri ile önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlanan ve uzun yıllardır araştırmacılar tarafından incelenen bir olgudur. Bebeklik döneminde birincil bakım sağlayan kişi ile bebek arasında kurulan ilişkiye odaklanan bağlanma, yetişkinlik döneminde ise bireylerin romantik ve sosyal ilişkilerinde yaşadıkları duyguları ele almaktadır. Bağlanma kavramı özellikle Bowlby'nin (1969) bağlanma kuramı ile literatürde geniş bir araştırma alanı haline gelmiştir. Bowlby bağlanmayı yenidoğan bebek açısından bakımverene karşı gösterilen güçlü duygusal bağ olarak tanımlamıştır. Ainsworth (1970) ise bir insanın başka bir insana karşı geliştirmiş olduğu şefkatli etkileşim olarak bağlanma tanımlamıştır.

Genel anlamı ile bağlanma, bebek ve bebeğe bakım veren birincil kişi arasında gelişen, bebeğin bakım veren kişiyle ilişki kurması, onu araması ve ona yönelik yakınlık arayışı davranışlarında bulunmasıyla kendini gösteren, duygusal açıdan bebeğin kendisini güvende hissetmesini sağlayan ve yaşam boyu süren duygusal bir bağ olarak tanımlanmaktadır. Bebeklik döneminde duygusal gelişimin sağlıklı olabilmesinde anahtar rol bakım verene, genellikle anneye düşmektedir. İlk yılın ikinci yarısında bebek kendisinin ihtiyaçlarına yanıt veren kişiye bağlanmaya başlar bu bağın kalitesi ile çocukluk ve yetişkinlik döneminde ortaya çıkabilecek birçok psikopatolojik durumun da temeli atılmış olur. Bu dönemde genellikle bakım veren kişiyi anne olarak değerlendirdiğimizde anne ve ocuk arasında kurulan ilişkide duygu paylaşımı ne kadar güçlü olursa, kurmuş oldukları duygusal iletişimin kalitesi de o kadar güçlü olur (Balkan, 2009).

Bağlanma kuramının biyolojik ve evrimsel temelinde, türün devamını sağlama gereksinimi yatar. Kişiler de bu gereksinimden dolayı başka kişilerle güçlü duygusal bağlar kurma eğilimindedirler. Bowlby araştırmalarına ilk olarak annenin kısa süreli yokluğunda çocukların verdiği tepkileri gözlemlemesiyle başlamıştır (bkz. Alsop-Shields ve Mohay, 2001). Bu araştırmasında Bowlby, hastanede yatırılan veya istismara uğradığından dolayı yuvaya gönderilen çocukların annelerinden ayrıldıklarında nasıl tepki verdiklerini gözlemlemiştir. Yürüttüğü bu çalışmada iki çocuğun vermiş olduğu tepki Bowlby'nin dikkatini çekmiştir. Bu çocuklardan ilki, yaşamı boyunca bir anne figürüyle kalıcı ilişkisi olmamış ve yeterince sevgi görmemiş bir ergen, diğeri ise Bowlby'nin yanından ayrılmayan

kaygılı bir çocuktur. Bu iki çocuğun vermiş olduğu tepki Bowlby'nin çalışması üzerinde etkili olmuştur (Ainsworth ve Bowlby, 1991). Bu dönemde yapılan psikoanalitik çalışmalar sonucunda verilmiş olan bu tepkilerin duygusal acıyı bastırmak amacıyla kullanılan savunma mekanizmaları olarak belirtilmiştir. Fakat Bowlby, psikanalitik yaklaşımın aksine verilen bu tepkilerin birçok memelide yaygın olduğunu ve bu nedenle bu davranışların temelinde evrimsel bir boyutun olduğunu savunmuştur. Bu nedenle, Bowlby etolojik teoriyi temel alarak, ağlama ve arama gibi bağlanma davranışlarının, temel bağlanma figüründen (destek, koruma ve bakım sağlayan kişi) ayrılmaya karşı verilen tepkiler olarak açıklamıştır. İnsanlarda da tıpkı diğer türlerde olduğu gibi bebek ve bakım veren kişi arasında kurulan bağlanma ilişkisinin temelinde hayatta kalmayı sağlayacak bir mekanizma arayışı sonucu ortaya çıkan ihtiyaç ile oluştuğunu öne sürmüştür. Bowlby'nin bağlanma kuramında temel olan, bağlanma davranışının amacının "hissedilen güvenlik" olduğu düşüncesidir. Bowlby (1982), bakıcıya yakınlığın hayatta kalma şansını artırdığını kabul ederek, bağlanma davranışının evrimsel işlevinin; tehlikeli bir durumdan korunma olduğunu iddia etmektedir. Diğer bir deyişle; tehditlerden korunma bağlanmanın temel işlevidir, bebek ortamda tehdit edici bir uyaran algıladığında hemen bağlanma figürünü arar ve ortam onun için güvenli hale geldiğinde ise çevreyi keşfetmek amacıyla bağlanma figürünü "güvenli üs" olarak kullanmaya başlar (Bowlby, 1980). Bağlanma figürünü kullanarak tekrarlanan keşifler sonucunda bebekler çevrelerinden gelecek olanları öğrenirler ve davranışlarını buna göre şekillendirirler. Bowlby (1969) bu davranış türünün oluşumunu "içsel çalışan modeller" (internal working models)'e dayandırmıştır. Yani bağlanma davranışının tamamen bakım veren kişinin davranışlarıyla şekillendiğini ve bebeklerin zaman içinde temel bakım verenleriyle olan erken dönem deneyimlerini içselleştirdiklerini öne sürmüştür.

Bowlby'e göre "içsel çalışan modeller" birbirini tamamlayan iki boyuttan oluşmaktadır. Bunlar, a) bağlanma figürünün korunma ve destek çağrılarına karşılık veren ve ulaşılabilir, duyarlı biri olup olmadığı ile b) bebeğin kendisini, başkaları özellikle de bağlanma figürü tarafından seilmeye ve yardıma değer birisi olarak görüp görmediğidir. İlk boyut şu şekilde açıklanabilir; eğer bakım veren kişi bebeğin sıkıntı anında ulaşılabilir konumda ve bebeğin isteklerine duyarlı, sevgi dolu bir biçimde tepki verir ise bebeğin kendine yönelik geliştireceği içsel çalışan model (zihinsel şema) sevilen ve bakımı hak ettiğine dair olacaktır. Diğer taraftan, ikinci boyutta bebeğin bakıcıya dair zihinsel şeması ise onun sevgi dolu ve

güvenilir biri olmasıdır. Genel anlamı ile eğer bebekler kendilerini sevgiye layık, değerli bir birey olarak gördüğü ve diğerlerine yönelik de duyarlı ve ulaşılabilir bir modele sahip olursa kendilerini daha fazla güvenli hissetmiş olurlar. Aynı şekilde ihtiyaçları karşılandığında daha etkili stratejilere sahip olacak ve yüksek özgüvenin yanı sıra sosyal ilişkilere dair daha olumlu bir görüşü kazanacaklardır. Aksine, eğer bakım veren kişi bebeğin ihtiyaçlarına tepkisiz, duyarsız kalır ve ihtiyaç anında ulaşamazsa bebek üzüntü yaşayarak güvensiz bir bağlanma oluşturacaktır -ki bu kendini değersiz bir birey olarak gördüğü ve ebeveynini sevgisiz, uzak, reddedici olarak algıladığı bir içsel çalışan model geliştirecektir (Bowlby, 1969, 1973).

Bowlby (1969), bu modellerin, zaman içinde devamlılık göstereceğini ileri sürmektedir. Ona göre bağlanma, yaşam boyu süren bir süreçtir ve erken yaşlarda oluşan zihinsel modeller çok fazla değişime uğramadan yetişkinlikte de yakın kişilerarası ilişkiler için bir rehber, model olarak görürler. Özetle, eğer bir çocuk annesi ve babası tarafından istenmediğini düşünürse yaşayacağı diğer ilişkiler de hiç kimse tarafında istenmeyeceğini düşünecektir. Bu şekilde oluşturulan bağlanma stilleri çocuklukta nasıl kurulmuş ise yetişkinlik döneminde kuracakları yakın ilişkilerde de kendini gösterecektir (Burger, 2006).

Ainsworth ise yapmış olduğu sistematik gözlemlerde Uganda'da ki bir kabiledede (Ganda) çocuklar ve annelerinin etkileşimlerini incelemiş ve özellikle bebeklerin, anneleri odayı terk ettiğinde nasıl davrandıklarına ilgi göstermiştir. Ainsworth (1979) daha sonra Bowlby ile çalışmış ve Yabancı Ortam Yönetimi olarak da adlandırılan bir ölçüm yöntemi geliştirerek bağlanma stillerini olmuştur. Bu çalışma sonucunda, bebeğin anne ile birleşme anında verdiği tepkilere göre bağlanma güvenli (secure) ve güvensiz (insecure) olarak ikiye ayrılmış, güvensiz bağlanmanın ise kaygılı dirençli (anxious-ambivalent) ve kaygılı kaçınan (anxious-avoidant) olmak üzere iki türü olduğu görülmüştür. Kaygılı-dirençli bağlandığı belirtilen çocukların bakım vericilerine karşı kararsız-tutarsız (ambivalent) davranışlar gösterdikleri ve rahatlayamadıkları gözlenmiştir. Kaygılı-kaçınan bağlanma gösteren çocukların ise bakım vericileri ile yakınlaşmadıkları görülmüştür (Ainsworth, 1989).

Bowlby bağlanmanın beşikten mezara kadar olduğunu belirtmiş ve çocukluktan sonraki gelişim evrelerine de taşındığını söylemiştir. Yetişkin bağlanma stilleri ile ilgili ilk araştırmalar ilk defa Main, Kaplan ve Cassidy (1985) tarafından ele alınmıştır. Main ve arkadaşlarından (1985) sonra yetişkinlik döneminde bağlanmayı anlamaya yönelik yapılan

araştırmalar 1980’li yıllarda Hazan ve Shaver’in (1987) itibaren ilerlemeye başlamıştır. Bu bağlamda bağlanmanın romantik ilişkilere aktarılıp aktarılmadığını inceleyen araştırmacılar Hazan ve Shaver (1987) olmuştur.

1.4.1. Yetişkinlikte Bağlanma Kuramı

Hazan ve Shaver (1987), Bowlby’nin bağlanma kuramını temel alarak, yetişkinlerin romantik ilişkide gösterdiği bireysel farklılıkların erken dönem bağlanma stili ile ilişkili olabileceğini ileri sürmüştür. Bebeklik döneminde, bakımveren ile kurulan ilişkinin özellikleri ve buna bağlı olarak gelişen zihinsel temsillerin kalıcı ve durağan özellik taşıması, bu bireylerin yetişkinlikte yakın ilişkide oldukları kişi ile ilişki tarzında ve ilişkiye yönelik algılarında belirleyici bir rol oynamaktadır. Ainsworth, Blehar, Waters ve Wall (1978), bebeklikte kurulan bağlanma stiline bağlı olarak kişilerin yetişkinlik döneminde ki bağlanma stillerinin ve ilişki türlerinin etkilenebileceğinden bahsetmiştir.

Hazan ve Shaver (1987), yetişkin bağlanma stillerini üçlü bir model üzerinden (güvenli, kaygılı-dirençli ve kaygılı kaçınan bağlanma) açıklamıştır. Hazan ve Shaver (1987) romantik ilişkilerde sergilenen tutumların, Ainsworth ve ark. (1989) tarafından yapılan sınıflandırmanın bir uzantısı olduğunu ileri sürmüş ve tanımlanan bağlanma biçimlerini romantik ilişkilere uyarlamışlardır. Bartholomew ve Horowitz (1991) ise Bowlby’nin içsel çalışan model ile Ainsworth’un üç bağlanma stilini temel alarak yetişkin bağlanma stilleri üzerine yeni bir model oluşturmuşlardır. Ortaya koyulan bu modele göre bağlanma stilleri bireylerin kendilerine ve arkadaş, sevgili, eş vb. yakın ilişkide oldukları kişiye ilişkin olumlu ve olumsuz bakış açılarına göre şekillenmektedir. Bartholomew ve Horowitz (1991) kaygı ve kaçınma boyutu üzerinden yetişkin bağlanma stillerini; güvenli, kayıtsız, saplantılı ve korkulu-kaygılı bağlanma olarak belirlemiştir. *Güvenli bağlanma stiline* sahip bireyler kurulan ilişkilere önem verirler ve bu sayede güçlü ve yakın ilişki kurmaları oldukça kolaydır. Ayrıca, kurmuş oldukları yakın ilişkilerde kendileri ve diğer bireyler ile ilgili olumlu düşünce ve inançlara sahiplerdir. Bu nedenle ilişkilerini sürdürme ile ilgili ya da ilişkide terkedilme korkusu yaşamazlar. *Kayıtsız bağlanma stiline* sahip bireyler, ilişkide yakınlaşmaktan rahatsızlık duyar. Kendilerine karşı olumlu düşünce ve inançlara sahip iken başkalarına ait düşünceleri olumsuz yöndedir ve güvenmezler. Bu nedenle, başkaları ile yakınlık kurmamanın kendileri için daha iyi olacağını düşünmektedirler. *Saplantılı bağlanma*

stiline sahip bireyler, kendileri ile ilgili düşünceleri olumsuz iken başkalarına karşı olumludur. Kendilerini sürekli olarak değersiz olarak nitelendirirler, bu nedenle bağımlılık, onay ihtiyacı, kendini uygunsuz açma gibi özellikler gösterirler. Bu özelliklere sahip olduklarından dolayı ilişkilerinde sürekli karşısındaki kişiyi kaybetme korkusu yaşar ve kişiyi kaybetmemek adına aşırı bağımlılık gösterirler. *Korkulu- kaygılı bağlanma stiline* sahip bireyler ilişkilerinde takıntılı ve duygusal dalgalanmaları oldukça fazla yaşamaktadırlar. Ayrıca, bu kişiler hem kendi hem de başkalarına karşı olumsuz düşünce ve inançlara sahiplerdir. Bu bireylerde yakınlık kurmaktan kaçınan bireylerdir.

1.4.2. Yetişkinlikte ve Romantik İlişkilerde Bağlanma Üzerine Yapılan Araştırmaları

Ebeveyne bağlanma stilinin, ergenlikte ve yetişkinlikte arkadaşta, romantik partnere aktarılması ile ilgili Hazan ve Shaver'in (1987) çalışması bu alanda oldukça dikkat çekmiştir. Araştırma bulguları ebeveyn bağlanma stilinin yetişkinlikteki yakın ilişkilere etkilerine yönelik bu araştırmacıların görüşlerini destekler nitelikte olmuştur (Fraley ve Davis, 1997; Furman ve Wehner, 1994). Örneğin, Hazan ve Shaver (1990) yapmış oldukları araştırmada öğrencilerin kendilerine yönelik temsillerini araştırmıştır. Araştırma sonucu; anne-babaya güvenli bağlanma stiline sahip olan öğrencilerin, kendilerini çoğu kişi tarafından sevilen biri olarak ve diğer insanları iyi niyetli olarak tanımladığını, diğer taraftan kaygılı-dirençli bağlanma stiline sahip öğrencilerin ise kendilerinin yanlış anlaşıldıklarını ve kıymetlerinin takdir edilmediği yönünde tanımlamaları olduğu görülmüştür. Kaygılı-kaçınan bağlanma stiline sahip öğrenciler ise yakınlığa yönelik korkuları olduğunu ifade etmiştir.

Yetişkinlik döneminde yapılan birçok araştırmada güvenli bağlanma stiline sahip kişilerin kaygılı-dirençli ve kaçınan bağlanma stiline sahip bireyler arasındaki farkı görmeye yönelik olmuştur. Collins ve Read (1990), güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin diğer bağlanma stiline sahip olan bireylere nazaran farkındalıklarının daha yüksek olduğunu ve bu nedenle sosyal ortamlarda daha güvenli, genel olarak daha atılgan oldukları sonucuna ulaşmışlardır. Buna ek olarak; güvenli bağlanma stiline sahip olan bireylerin başkalarına karşı yardımsever ve olumlu inançlara sahip iken kaygılı-dirençli bireylerin atılganlık, kendilik değeri ve kendine güven ölçeklerinde daha düşük puanlar aldığı sonucuna ulaşılmıştır. Yetişkin bağlanma stillerini inceleyen başka bir çalışmada ise güvenli bağlanma stiline sahip

bireylerin özgüven düzeylerinin kaygılı/kararsız ve kaçınan bağlanma stillerine sahip bireylerde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Feeney ve Noller, 1990).

Romantik ilişki stili ile bağlanma stillerini arasındaki ilişkiyi inceleyen Kirkpatrick ve Davis (1994), 18-22 yaşları arasındaki üniversite öğrencilerinde bağlanma stili, cinsiyet ve ilişki sürekliliği değişkenleri arasındaki ilişkiyi boylamsal olarak (3 yıl) incelenmiştir. Çalışma sonucunda, kaçınan bağlanma stiline sahip erkeklerin, diğer bağlanma stillerine sahip olan erkeklere göre ilişkilerini daha olumsuz olarak değerlendirdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu erkeklerin, ilişkilerinde daha düşük doyum, yakınlık ve bağlılığa sahip oldukları ve bu nedenle partnerlerine karşı tutkulu olmadıkları görülmüştür. Kadınlarda ise kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip olanların ilişkisini en olumsuz değerlendiren olduğu bulunmuştur. Kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip kadınlar, güvenli bağlanma stiline sahip kadınlardan daha az oranda doyum ve şefkat (care) bildirmişlerdir. Güvenli bağlanma stiline sahip kadınların ise en yüksek düzeyde bağlılık, doyum, ilişki uzunluğuna sahip bireyler oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Benzer bir başka çalışmada Collins, Cooper, Albino ve Allard (2002) problem çözme, ilişki doyumu ve çatışma düzeyi ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkiyi irdelemiştir. Çalışma sonucunda, kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin problem çözme becerilerinin düşük olduğu ve bunun sonucunda diğer bağlanma stillerine sahip olan bireylere oranla yakın ilişkilerinde daha fazla ilişkisel çatışma yaşadıkları ve ilişki doyum düzeylerinin de düşük olduğu sonucu elde edilmiştir. Ayrıca kaçınan bağlanma stiline sahip bireylerin eşleri de ilişkiden yeterince doyum sağlamadıklarını, kendilerini eşlerine yakın hissetmediklerini ve ilişkiye bağlılık düzeylerinin de düşük olduğunu belirtmişlerdir.

Romantik ilişki ve bağlanma stillerini ele alan diğer bir çalışmada ise Kirkpatrick ve Davis (1994), kaçınan bağlanma stiline sahip bir kadın ile kaygılı/kararsız bağlanma stiline sahip bir erkeğin yaşamış oldukları romantik ilişkinin diğer ilişki türlerine göre daha çabuk sona eren ilişki türü olduğu sonucunu elde etmişlerdir. Bu sonucun aksine, kadının kaygılı/kararsız bağlanma stiline ve erkeğin de kaçınan bağlanma stiline sahip olduğu ilişkilerin ise en uzun süreli ilişkiler arasında yer aldığı görülmektedir (Collins ve Read, 1990; Simpson, 1990; Volling, Notaro ve Larsen, 1998).

Görüldüğü gibi bağlanma stilleri yaşamın birçok alanındaki yakın ilişki çeşitleri ile çalışılmış ve bu ilişkileri belirleyen bir değişkendir. Literatür bulguları ışığında, bu tez çalışmasında,

Ülkemizde genç yetişkinlerin aşk türlerinin belirleyicisi olarak ebeveyn bağlanma stili ve kişilik özelliklerinin cinsiyete göre incelenmesi hedeflenmiştir. Son kısımda bu değişkenler arasındaki ilişkilere yönelik araştırmalar sunulmuştur.

1.5. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişkiye Yönelik Literatür Bulguları

Romantik eş seçimi ve yakın bir ilişki kurma ve sürdürme genç yetişkinlik döneminin önde gelen gelişimsel görevidir. Bu bağlamda, aşk kavramı ve aşka yönelik düşünce, inanç ve davranışlar ve bunları etkileyen faktörlerin anlaşılması sağlıklı bir ilişkinin temelini oluşturmaktadır. Daha önce belirtildiği gibi aşka yönelik tutumlarda kültür ve zamanın önemli olduğu vurgusu ne çıksa da bazı araştırmalar küreselleşme ve medya etkisi ile aşkın algılanma ve yaşanma şeklinde dünya çapında benzer özelliklerin görülmeye başlandığına işaret etmektedir (Kim ve Hatfield, 2004; Levine, Sato, Hashimoto ve Verma, 1995; Park ve Kim, 2006).

Bağlanma stilleri ile aşk türleri arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmalara bakıldığında güvenli bağlanma stilinin romantik aşk ve özgeci aşk ile olumlu yönde ilişkili bulunurken (Fricker ve Moore, 2002), kaygılı bağlanma stili ise sahiplenici aşk ile (Feeney ve Noller, 1990) ilişkili bulunmuştur. Türkiye’de yapılan bir çalışmada Ercan (2016) ise tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve oyun gibi aşk ile anneye bağlanma arasında pozitif yönde ilişki sonucuna ulaşılırken, tutkulu aşk, arkadaşça aşk baba bağlanma arasında pozitif yönde, sahiplenici aşk ile babaya bağlanma arasında negatif yönde ilişki olduğu sonuçları elde edilmiştir.

Yapılan literatür taraması sonucunda araştırma değişkenleri arasındaki ilişkiye yönelik çeşitli çalışmalara ulaşılmıştır. (Davies, 1994; Fuller, 1982; Woll, 1989; Middleton, Fireman, DiBello, 1993; Ercan, 2016; Fehr ve Broughton, 2001; Holen ve ark., 2004; Wan, Luk ve Lai, 2000; Ulusoy, Akfırat ve Tura, 2018). Aşk stilleri ve kişilik özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı çalışma sonucunda Davies (1994) dışadnklğn, tutkulu aşk ve oyun gibi aşk ile pozitif yönde; nevrotizmin ise sahiplenici aşk stili ile olumlu ve psikotizmin özgeci aşk ve arkadaşça aşk ile negatif ilişkisi olduğuna ulaşmıştır. Ülkemizde yapılan bir araştırmada Açıkel (2013) Sıfatlara Dayalı Kişilik leği ile Aşka İlişkin Tutumlar ölçeklerini kullanarak, niversite ğrencilerinde özgeci aşk stili ile sorumluluk kişilik özelliği ve tutkulu aşk stili ile dışadönüklük kişilik özelliği arasında pozitif yönde bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aynı araştırmada erkeklerin oyun gibi aşk stilinde

aldıkları puan, kadın katılımcılardan daha yüksek çıkmıştır. Heaven, Da Silva, Carey ve Holen (2004), nevrozizm dışındaki kişilik özelliklerinin aşk türleri ile doğrudan ilişki olduğunu ama belirtmiştir. Çalışma sonucunda dışadönüklük kişilik özelliği ile oyun gibi aşk ve uyumluluk ile de arkadaşça aşkın ilişkili olduğu, diğer taraftan deneyime açıklık özelliği ile mantıklı aşkın, sorumluluk kişilik özelliği ile oyun gibi aşkın ise olumsuz yönde ilişkili olduğu ortaya koyulmuştur. Fakat, nevrozizm kişilik özelliğinin kaygılı bağlanma stili aracılığı ile oyun gibi aşk ve sahiplenici aşk türleri ile ilişkili olduğu gösterilmiştir. Bir başka çalışmada White, Hendrick ve Hendrick (2004), nevrozizm kişilik özelliğinin ilişki doyumu ve yakınlık ile olumsuz yönde ilişkili bulunurken, kadınlar için nevrozizm sahiplenici aşk ile olumlu yönde ilişkili bulunmuştur. Holen ve arkadaşlarının (2004) aşk stilleri, kişilik özellikleri ve bağlanma arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırma sonucunda ise nevrozizm kişilik boyutu ile sahiplenici aşk stili arasından pozitif yönde ilişki bulunurken, tutkulu aşk stili ve nevrozizm kişilik özelliği arasında negatif yönde ilişki bulunmuştur.

Bu literatür ışığında, Lee'nin (1973) kuramı çerçevesinde ele alınan aşka ait tutumların, yani aşk stillerinin Türkiye'deki genç yetişkin bireylerin anne ve babaya bağlanma ve kişilik özellikleri ile ilişkisinin incelenmesi sunulan tez çalışmasının temel amacıdır. Bu tez çalışmasının bulguları, ebeveyn bağlanma ve kişilik özelliklerinin ülkemizdeki genç yetişkinlerin aşk stilleri ile ilişkisini anlamak açısından güncel bilgi sağlayacaktır.

Sonuç olarak, tez çalışmasında aşağıda belirtilen hipotezlerin test edilmesi hedeflenmiştir;

Araştırma Hipotezleri;

H1: Cinsiyete göre aşk stillerinde fark vardır.

H1a: Erkeklerin özgeci aşk puanları kadınlara oranla daha yüksektir.

H1b: Kadınların mantıklı aşk puanları erkeklere oranla daha yüksektir.

H1c: Oyun gibi aşk puanı erkeklerde daha yüksektir.

H1d: Tutkulu aşk kadınlarda erkeklere göre daha fazladır

H2: Cinsiyete göre kişilik özelliklerinde fark vardır.

H2a: Kadınların sorumluluk kişilik özelliği puanları erkeklerden daha yüksektir.

H2b: Kadınların nevrozizm puanları erkeklerden daha yüksektir.

H3: Cinsiyete göre anne ve baba bağlanma arasında fark vardır.

H4: Romantik ilişki durumuna göre aşk stillerinde fark vardır

H4a: Romantik ilişkisi olanlarda tutkulu aşk stili puanı daha yüksektir.

H4b: Romantik ilişkisi olanlarda arkadaşça aşk stili puanı daha yüksektir.

H4c: Romantik ilişkisi olmayanlarda oyun gibi aşk stili puanı daha yüksektir.

H5: Romantik ilişkiye sahip olan katılımcıların anne ve babaya bağlanma puanları yüksektir.

H6: Aşk Stilleri ile kişilik özellikleri arasında ilişki vardır.

H6a: Tutkulu aşk ile nevrozizm arasında negatif bir ilişki vardır.

H6b: Oyun gibi aşk ile uyumluluk arasında negatif bir ilişki vardır.

H6c: Arkadaşça aşk ile uyumluluk arasında pozitif ilişki vardır

H6d: Arkadaşça aşk ile nevrozizm arasında negatif ilişki vardır.

H6e: Sahiplenci Aşk ve nevrozizm arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H6f: Arkadaşça aşk ve sorumluluk arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H6g: Tutkulu aşk ve dışadönüklük arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H6h: Mantıklı aşk ve sorumluluk arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H6i: Mantıklı aşk ve dışadönüklük arasından pozitif yönde ilişki vardır.

H7: Anne-Baba bağlanma stilleri ile aşk stilleri arasında ilişki vardır.

H7a: Anne bağlanma ile mantıklı aşk arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H7b: Baba bağlanma ile mantıklı aşk arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H8: Anne-Baba bağlanma stilleri ile kişilik özellikleri arasında ilişki vardır.

H8a: Anne bağlanma ile nevrozizm arasında negatif yönde ilişki vardır.

H8b: Anne bağlanma ile dışadönüklük arasında pozitif yönde ilişki vardır

H8c: Baba bağlanma ile sorumluluk arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H8d: Baba bağlanma ile dışadönüklük arasında pozitif yönde ilişki vardır.

H9: Kişilik özellikler, anne-babaya bağlanma ve aşk stillerini arasında ilişki vardır.

H10: Aşk stillerini, kişilik özellikleri ve anne-baba bağlanma puanları yordayacaktır.

H10a: Tutkulu aşk stilini sorumluluk kişilik özelliği ve anne bağlanma puanı yordayacaktır.

H10b: Sahiplenici aşk stilini nevrozizm kişilik özelliği ve olumsuz yönde anne-baba bağlanma puanı yordayacaktır.

BÖLÜM II

YÖNTEM

Bu çalışmada, genç yetişkinlerde cinsiyet, kişilik özellikleri ve ebeveyn bağlanma stilleri ile “aşk stilleri” arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu bölümde sırasıyla araştırmanın örnekleme, veri toplama araçları ve işlem süreci ile ilgili bilgiler sunulmuştur. İlk kısımda, katılımcıların sosyo-demografik özellikleri yer almaktadır. İkinci kısımda araştırmada yer alan değişkenlerin ölçümünde kullanılan ölçekler tanımlanmakta ve ölçeklerin psikometrik özellikleri sunulmaktadır. Son kısımdaki işlem bölümünde ise ölçeklerin nasıl uygulandığı ele alınmaktadır.

2.1. Katılımcılar

Bu tez çalışmasına çeşitli illerde yaşayan ve 19-33 yaş aralığında 305 kişi gönüllü olarak katılmıştır. Araştırmanın örnekleme veri temizliği ve uçdeğer analizi sonucunda 286 katılımcıdan oluşmuştur. Ayrıca, anne ve/veya babası vefat etmiş olan 3 katılımcı da veri analizi öncesinde çıkarılarak, analizler 283 katılımcı ile yapılmıştır. Araştırmaya katılan bireylerin 92'si (% 32.5) kadın, 191'i (% 67.5) erkektir. Katılımcıların yaş ortalaması 24.17(\pm 3.47)'dir. Katılımcılara ait sosyodemografik özelliklere ait betimleyici istatistikler Tablo 2.1'de verilmiştir.

Tablo 2.1**Katılımcılara İlişkin Demografik Bilgilere Ait İstatistikler**

		<i>N</i>	<i>%</i>	<i>Ort</i>	<i>Ss</i>
Katılımcı		283	100,00		
Cinsiyet	Erkek	191	67,5		
	Kadın	92	32,5		
Yaş	19-25	194	68,60	21.70	1.25
	26-30	76	26,90	26.80	1.50
	30+	13	4,60	30.65	.90
İlişki Durumu	İlişkisi Var	158	55,8		
	İlişkisi Yok	125	44,2		
Eğitim durumu	Ortaokul	1	,4		
	Lise	14	4,9		
	2 Yıllık	4	1,4		
	Üniversite	214	75,6		
	Yüksek Lisans	50	17,7		
İş Durumu	Çalışıyor	113	39,9		
	Çalışmıyor	170	60,1		
Anne-Baba Medeni Durumu	Evli	252	89,0		
	Boşanmış	22	7,8		
	Ayrı Yaşıyor	4	1,4		
	Diğer	5	1,8		
Gelir Durumu	1500-3000	121	42,8		
	3001-5000	116	41,0		
	5001-7000	34	12,0		
	7001+	12	4,2		
Aile Gelir Durumu	1500-3000	20	7,1		
	3001-5000	82	29,0		
	5001-7000	107	37,8		
	7001+	74	26,1		

2.2. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada kişilerin demografik bilgilerini içeren Kişisel Bilgi Formu, kişilerin aşkı yaşayış biçimlerini ölçmek için “Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği-Kısa Formu (Love Attitudes Scale Short Form- LAS)”, kişilik özelliklerini ölçmek için “Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKOÖ), ve anne-babaya bağlanmayı ölçmek için “Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma

Envanteri” (Inventory of Parent and Peer Attachmen- IPPA) olmak üzere beş veri toplama aracı kullanılmıştır. Tüm bu araçlara ilişkin detaylı bilgi aşağıda sunulmaktadır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Araştırmacı tarafından hazırlanan ve katılımcılara ait sosyo-demografik bilgileri içeren Kişisel Bilgi Formunda kişilerin yaşı, cinsiyeti, ilişki durumu ve süresi, eğitim düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, aylık gelir gibi bilgiler sorulmuştur (Bkz. Ek 2).

2.2.2. Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği

Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği Kısa Formu (Love Attitudes Scale- Short Form, LAS) insanların ikili ilişkilerindeki aşk biçimlerini belirlemek amacıyla, Lee'nin (1973) aşk sınıflandırması temel alınarak Hendrick, Hendrick ve Dicke (1998) tarafından geliştirilmiştir. Tutkulu aşk, özgeci aşk, sahiplenici aşk, oyun gibi aşk, arkadaşça aşk, mantıklı aşk olmak üzere altı farklı aşk biçimini ölçmektedir. LAS her bir aşk biçimini ölçmeye yönelik dört madde olmak üzere toplam 24 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin; 8, 12, 16 ve 23. maddeleri “tutkulu aşk”; 2, 3, 17 ve 19. maddeleri “oyun gibi aşk”; 7, 14, 22 ve 24. maddeleri “arkadaşça aşk”; 5, 11, 18 ve 20. maddeleri “mantıklı aşk”; 1, 6, 10 ve 15. maddeleri “sahiplenici aşk”; ve son olarak da 4, 9, 13 ve 21. maddeleri “özgeci aşk” ı ölçmektedir. Katılımcılar 5’li likert tipi, kesinlikle yanlış (1) ile kesinlikle doğru (5) arasında değişen cevap seçeneklerine göre verilen ifadeleri kendilerine uygunluk açısından değerlendirmektedir. Ölçekten altı ayrı puan elde edilmekte ve her bir alt ölçek için en az 4, en fazla 20 puan alınmaktadır. Alt ölçeklerde puanların artması, o aşk biçiminin tercih edildiği anlamına gelmektedir. Katılımcılardan her bir ifadeyi işaretlerken şu an birlikte oldukları kişiyi; şu an birlikte oldukları biri yoksa en son birlikte oldukları kişiyi; bugüne kadar romantik ilişki yaşantıları olmadıysa ideallerindeki kişiyi düşünmeleri istenmiştir.

Ölçek Büyükşahin ve Hovardaoğlu (2004) tarafından Türkçe’ ye çevrilmiştir (bkz. Ek 3). Ölçeğin Türkçe uyarlamasında faktör analizlerine bağlı olarak elde edilen dört maddeden oluşan alt ölçeklerinin, Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları tüm çalışmalarda, her bir alt ölçekler dikkate alındığında, .62 ile .88 arasında değişmektedir. Bu araştırma kapsamında yapılan analizler sonucunda da alt ölçeklerin iç tutarlılık kat sayıları .61 ile .77 arasındadır.

2.2.3. Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ)

Türk kültüründe yeni geliştirilmiş olan bu ölçek Beş Etmen Modeli'nin (Big Five) daha kapsamlıdır (bkz. Ek 4). Gençöz ve Öncül'ün (2012) geliştirdikleri bu ölçekte literatürle uyumlu olarak 5 temel kişilik boyutunu yansıtan faktörlerin yanı sıra, yine literatürle uyumlu olarak olumsuz kişilik özelliklerinin yansıtıldığı bir faktör elde etmişlerdir. Elde edilen bu 6 faktörde, en yüksek faktör yükü ile yüklenen sıfatlar arasından seçilen 45 adet sıfat ile Türk Kültürü için 'Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği' ni oluşturmuşlardır. Temel kişilik özellikleri ölçeğinin faktörleri, maddeleri, ters maddeleri ve faktörlerin Cronbach alfa iç tutarlılık değerleri; Dışadönüklük (extraversiyon) için ($\alpha = .89$), Sorumluluk (conscientiousness) için ($\alpha = .85$), Uyumluluk-Geçimlilik (agreeableness) için ($\alpha = .85$), Duygusal tutarsızlık (neuroticism) için ($\alpha = .83$), Gelişime açıklık/akıl (openness to experience) için ($\alpha = .80$) ve Olumsuz değerlik (negative valence) için ($\alpha = .71$) olarak belirlenmiştir. Bu çalışma kapsamında TKÖÖ'nün güvenilirliği ile ilgili iç-tutarlılık katsayıları .67 ile .73 arasında değişmektedir.

2.2.4. Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE)

Anne-baba ve arkadaşlara bağlanmayı ölçmek için kullanılan "Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri" (Inventory of Parent and Peer Attachment, IPPA), Armsden ve Greenberg (1987) tarafından geliştirilmiştir. Bu çalışmada, orijinali 28 maddeden oluşan EABE'nin anne ve babaya bağlanma formu kullanılmıştır. 12 maddelik envanter, anne ve baba formu olmak üzere iki bölümden oluşan formdur. EABE kısa formu, her biri dörder madde içeren Güven (örn., "Annem/babam duygularıma saygı gösterir"), iletişim (örn., "Bir sorunum olduğunda ya da başım sıkıştığında bunu anneme/ babama anlatırım") ve Yabancılaşma (örn., "Anneme/babama kızgınlık duyuyorum") alt ölçeklerinden oluşmaktadır. Bu çalışmada EABE, 7 basamaklı ölçekler üzerinden değerlendirilmiştir (1 = asla, 7 = daima) ve katılımcılar tarafından hem anne hem de baba için cevaplandırılmıştır. EABE'nin, Türkçe 'ye uyarlaması Günaydın, Selçuk, Sümer ve Uysal (2005) tarafından gerçekleştirilmiştir. EABE'nin anne bağlanma envanteri için iç tutarlılık .88, baba bağlanma envanteri için ise .90 olarak bulunmuştur (Bkz Ek 5). Bu tez çalışmasında, anne bağlanma envanteri alfa güvenilirlik katsayısı .87, baba bağlanma envanterine ilişkin alfa güvenilirlik katsayısı .89 olarak bulunmuştur.

2.3. İşlem

Araştırmanın ilk aşaması olarak Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Etik Kurul'una başvuru yapılarak etik kurul onayı alınmıştır. Kişisel Bilgi Formu, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği (AİTÖ), Temel Kişilik Özellikleri Ölçeği (TKÖÖ) ve Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri (EABE) anketleri katılımcılara iki uygulama ile verilmiştir. Katılımcıların bir kısmı (N=71) Google Survey aracılığıyla hazırlanan elektronik anket formuna sosyal paylaşım sitelerinden verilen anket linki üzerinden ulaşarak, bilgilendirilmiş onay formunu onayladıktan sonra tek oturumda doldurmuştur. Katılımcıların kalan kısmı ise (N=252) yüz yüze uygulama ile araştırmaya dâhil olmuştur. Üniversitelerde yapılan anket uygulamasında, araştırmacı tarafından çalışma tanıtılmış ve bilgilendirilmiş onay formunu okuduktan sonra gönüllü olan öğrenciler anketi tamamlamıştır. Ölçeklerin uygulanması 20-25 dakika arasında değişmiştir. Araştırmanın verileri Aralık 2018 – Mart 2019 tarihleri arasında toplanmıştır.

2.4. Veri Analizi

Uygulama sonucunda elde edilen veriler SPSS Paket Program 22. sürümüne aktarılarak istatistiksel analizler için hazırlanmıştır. Hatalı veri girişi, veri temizliği aşamasında düzeltilmiş, daha sonra ters maddeler kodlanarak kayıp veri miktarı için analiz yapılmıştır. Ayrıca ebeveyne bağlanma anketinde anne ve/veya babası ölmüş olan 3 katılımcının da verisi çıkarılmıştır. Kayıp veri analizi sonucunda % 5' den daha fazla kayıp veri olmadığı görüldüğü için bu veriler grup ortalaması ile tamamlanmıştır. Tek değişkenli ve çok değişkenli uçdeğer analizleri sonucunda da 16 verisi de bu aşamada çıkarılmıştır. Son olarak normallik sayıltısını test etmek için araştırma değişkenlerinin çarpıklık ve basıklık değerleri hesaplanmış, değişkenlerin ± 1.96 arasında değere sahip olduğu böylece normallik sayıltısını karşıladığı görülmüştür (Field, 2013; Tabachnik ve Fidel, 2015). Bu aşama sonrasında analizlere geçmeden önce çevrimiçi ve yüzyüze uygulama ile toplanan verilerin arasında bir fark olup olmadığı her değişken için yapılan t-test ile sınanmış ve gruplar arası fark olmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p > .05$). Son olarak, 283 katılımcıdan oluşan veri seti ile araştırmanın soru ve hipotezleri, bağımsız örneklem t-testi, ANOVA, korelasyon ve Hiyerarşik Çoklu Regresyon analizi ile test edilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR

Bu bölümde, ilk olarak çeşitli sosyo-demografik özelliklere göre aşk türleri, ebeveyne bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri puanları arasındaki farklara ilişkin betimleyici ve karşılatırmalı istatistiksel analiz bulguları sunulmuştur. Daha sonra değişkenler arası ilişkileri test etmek amacı ile Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmış ve bulguları sunulmuştur. Son olarak, cinsiyet ve kişilik özelliklerinin aşk stillerini yordama gücünü test etmek amacıyla yapılan Hiyerarşik Çoklu Regresyon analizi bulguları sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Betimleyici ve Karşılatırmalı İstatistiksel Analizlerinden Elde Edilen Bulgular

Bu kısımda ilk olarak cinsiyete göre aşk stilleri, kişilik özellikleri ve ebeveyne bağlanma puanları ile ilgili betimsel analiz bulguları ve t-test sonuçları verilmiştir. Daha sonra katılımcıların ilişki durumuna göre aşk stilleri, kişilik özellikleri ve ebeveyne bağlanma puanları ile ilgili betimsel analiz bulguları ve t-test sonuçları sunulmuştur.

3.1.1. Cinsiyete Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklar

Aşk stillerinin cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacı ile t-test analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, aşk türlerden oyun gibi aşk ($t(281) = -4.324, p < .05$], sahiplenici aşk ($t(281) = -2.270, p < .05$) ve özgeci aşk ($t(281) = -1.985, p < .05$) türlerinin cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur (bkz. Tablo 3.1). Ortalamalar incelendiğinde kadınların oyun gibi aşk (Ort. = 11.17), sahiplenici aşk (Ort. = 12.90) ve özgeci aşk (Ort. = 11.59) puan ortalamalarının, erkeklere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

Tablo 3.1**Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Aşk Stilleri T-Test Analizi**

Aşk Türleri	Cinsiyet	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Tutkulu Aşk	Erkek	191	14.37	3.05	.951	.34
	Kadın	92	14.02	2.55		
Oyun Gibi Aşk	Erkek	191	9.71	2.57	-4.32	.00
	Kadın	92	11.17	2.81		
Arkadaşça Aşk	Erkek	191	11.46	4.01	-1.21	.22
	Kadın	92	12.05	3.43		
Mantıklı Aşk	Erkek	191	11.49	3.14	1.65	.09
	Kadın	92	10.82	3.33		
Sahiplenici Aşk	Erkek	191	12.09	2.89	-2.27	.02
	Kadın	92	12.90	2.59		
Özgeci Aşk	Erkek	191	10.74	3.31	-1.98	.04
	Kadın	92	11.59	3.49		

Cinsiyete göre, kişilik özelliklerinde farklılık olup olmadığını test etmek için veri yine t-test ile analiz edilmiştir. Yapılan analiz sonucunda, kişilik özelliklerine ait puan ortalamalarının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermediği görülmüştür (bkz. Tablo 3.2)

Tablo 3.2**Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Kişilik Özellikleri T-Test Analizi**

Kişilik Özellikleri	Cinsiyet	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
Dışa dönüklük	Erkek	191	26.79	3.23	.525	.60
	Kadın	92	26.58	2.92		
Sorumluluk	Erkek	191	29.56	4.33	1.387	.17
	Kadın	92	28.77	4.76		
Uyumluluk	Erkek	191	33,24	3.68	1.660	.09
	Kadın	92	32.45	3.79		
Nevrotizm	Erkek	191	28.02	4.65	.106	.92
	Kadın	92	27.95	5.03		
Deneyime açıklık	Erkek	191	21.67	3.76	-.031	.98
	Kadın	92	21.68	3.68		
Olumsuz değerlik	Erkek	191	13.53	2.81	-.742	.46
	Kadın	92	13.80	2.98		

Anne ve babaya bağlanma puanlarının cinsiyete göre farklılık gösterip göstermediğini sınamak için yapılan t-test analiz sonucunda, anneye bağlanma puanının cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur ($t(281) = -2.098, p < .05$). Sonuçlar incelendiğinde, erkeklerin anneye bağlanma puan ortalaması (Ort. = 67.93) kadınların ortalamasından daha yüksek olduğu görülmüştür. Yani, erkekler anneye daha güvenli bağlanma göstermektedir. Babaya bağlanma puanları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Tablo 3.3

Cinsiyete Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Anne-Baba Bağlanma T-Test Analizi

Bağlanma	Cinsiyet	<i>N</i>	<i>Ort.</i>	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Anne Bağlanma Puanı	Erkek	191	67.93	11.84	-2.098	.03
	Kadın	92	64.88	10.67		
Baba Bağlanma Puanı	Erkek	191	56.50	14.63	1.283	.20
	Kadın	92	54.22	12.55		

3.1.2. İlişki Durumuna Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklar

Katılımcıların romantik bir ilişkisinin olup olmamasına göre aşk stillerinde fark olup olmadığını sınamak için yapılan t-test analizi sonucunda istatistiksel olarak anlamlı farklar bulunmuştur. Tablo 3.4 incelendiğinde, katılımcıların ilişki durumuna göre tutkulu ($t(281) = 3.993, p < .05$) ve arkadaşça aşk stillerinin ($t(281) = 2.028, p < .05$) anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Romantik ilişkisi olan katılımcıların tutkulu aşk (Ort. = 14.85) ve arkadaşça aşk türü (Ort. = 12.06) puan ortalamaları romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksektir.

Tablo 3. 4**İlişki Durumuna Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Aşk Stilleri T-Test Analizi**

Aşk Türleri	İlişki Durumu	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Tutkulu Aşk	Var	158	14.85	2.84	3.993	.00
	Yok	125	13.50	2.80		
Oyun Gibi Aşk	Var	158	9.94	2.71	-1.674	.09
	Yok	125	10.49	2.74		
Arkadaşça Aşk	Var	158	12.06	3.94	2.028	.04
	Yok	125	11.13	3.65		
Mantıklı Aşk	Var	158	11.32	2.99	.294	.76
	Yok	125	11.21	3.47		
Sahiplenici Aşk	Var	158	12.44	2.63	.576	.56
	Yok	125	12.24	3.05		
Özgeci Aşk	Var	158	11.13	3.33	.639	.52
	Yok	125	10.88	3.45		

Kişilik özellikleri puanlarının, katılımcıların ilişkisinin olup olmamasına göre farklılığı yine t-test analizi ile sınanmıştır. Analiz sonucunda katılımcıların ilişki durumuna göre kişilik özelliklerine ilişkin puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılığın olmadığı bulunmuştur (bkz. Tablo 3.5).

Tablo 3. 5**İlişki Durumuna Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Kişilik Özellikleri T-Test Analizi**

Kişilik Özellikleri	İlişki Durumu	<i>N</i>	<i>X</i>	<i>S</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Dışa dönüklük	Var	158	26.74	3.162	.114	.90
	Yok	125	26.70	3.105		
Sorumluluk	Var	158	29.42	4.555	.506	.61
	Yok	125	29.15	4.414		
Uyumluluk	Var	158	32.91	3.592	-.377	.70
	Yok	125	33.08	3.919		
Nevrotizm	Var	158	28.07	4.720	.300	.76
	Yok	125	27.90	4.860		
Gelişime açıklık	Var	158	21.44	3.784	-1.144	.25
	Yok	125	21.96	3.655		
Olumsuz değerlik	Var	158	13.67	2.999	.364	.71
	Yok	125	13.55	2.707		

Son olarak, katılımcıların ilişkisi olup olmamasına göre anne ve babaya bağlanma puanları arasındaki farklar t-test analizi ile incelenmiştir. Elde edilen bulgular, anne ve babaya bağlanma puanları arasında ilişki olup olmamasına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermiştir (bkz. Tablo 3.6).

Tablo 3.6

İlişki Durumuna Göre Örneklem Sayısı, Ortalama, Standart Sapma ve Anne-Baba Bağlanma T-Test Analizi

Bağlanma	İlişki Durumu	N	X	S	t	p
Anne toplam bağlanma	Var	158	67.13	11.99	.320	.74
	Yok	125	66.69	11.00		
Baba toplam bağlanma	Var	158	55.88	14.85	.161	.87
	Yok	125	55.61	12.92		

3.2. Araştırma Değişkenleri ile İlgili Korelasyon Analizi

Bu kısımda aşk stilleri, kişilik özellikleri, anne-babaya bağlanma puanları ve katılımcıların ilişki süreleri arasındaki ilişkiyi sınamak amacıyla kadın ve erkek katılımcılar için ayrı ayrı yapılan Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analiz sonucuna yer verilmiştir (bkz. Tablo 3.7).

Yapılan analiz sonucunda, erkek katılımcıların, tutkulu aşk ile oyun gibi aşk stili arasında ($r = -.183, p < .05$) negatif yönde düşük düzeyde, arkadaşça aşk ile pozitif yönde orta düzeyde ($r = .422, p < .01$) ve yine özgeci aşk ile pozitif yönde düşük düzeyde ($r = .294, p < .01$) ilişki olduğu bulunmuştur. Tutkulu aşk ile kişilik özelliklerinden, dışadönüklük ($r = .149, p < .05$) ve gelişime açıklık ($r = .190, p < .01$) özellikleri ile pozitif yönde düşük düzeyde; sorumluluk ($r = .241, p < .01$), ve uyumluluk özellikleri ($r = .251, p < .01$) ile yine pozitif yönde düşük düzeyde istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Erkek katılımcıların oyuncu aşk türü puanları ile sahiplenici aşk arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r = .176, p < .05$) anlamlı ilişki bulunmuştur. Oyuncu aşk türü ile kişilik özelliklerinde sorumluluk ($r = -.142, p < .05$) ile daha düşük düzeyde ve uyumluluk ($r = -.201, p < .01$) ile düşük düzeyde ve negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır. Arkadaşça aşk türü ile özgeci aşk ($r = .310, p < .01$) puanları arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Mantıklı aşk türü ile sahiplenici aşk türü arasında pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r = .234, p < .01$), ayrıca babaya bağlanma

puanı ile de pozitif yönde ve düşük düzeyde ($r = .170, p < .05$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır. Aşk türlerinde sahiplenici ile özgeci aşk arasında pozitif yönde orta düzeyde ($r = .419, p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Kişilik özelliklerinden dışa dönüklük ile sorumluluk ($r = .282, p < .01$) ve uyumluluk ($r = .258, p < .01$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde; gelişime/deneyime açıklık ile pozitif yönde orta düzeyde ($r = .388, p < .01$), olumsuz değerlik ile ise negatif yönde düşük düzeyde ($r = -.207, p < .01$) anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Dışadönüklük kişilik özelliği ile anne bağlanma puanları arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r = .217, p < .01$) anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan, sorumluluk kişilik özelliği ile uyumluluk ($r = .343, p < .01$) ve gelişime/deneyime açıklık (pozitif yönde, $r = .468, p < .01$), özellikleri arasında pozitif yönde orta düzeyde; olumsuz değerlik arasında ($r = -.264, p < .01$) ise negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki vardır. Uyumluluk kişilik özelliği ile gelişime/deneyime açıklık arasında pozitif yönde ve orta düzeyde ($r = .400, p < .01$), olumsuz değerlik ile de negatif yönde ve orta düzeyde ($r = -.426, p < .01$) ilişki vardır. Ayrıca uyumluluk kişilik özelliği ile anne bağlanma puanları arasında da pozitif yönde ve düşük düzeyde ilişki vardır ($r = .163, p < .05$). Nevrotizm ile olumsuz değerlik kişilik özellikleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde ($r = .263, p < .01$) anlamlı bir ilişki vardır. Olumsuz değerlik ile anne bağlanma arasında negatif yönde düşük düzeyde ($r = -.188, p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Son olarak erkek katılımcıların anne ve baba bağlanma puanları arasında da pozitif yönde orta düzeyde ($r = .380, p < .01$) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Kadın katılımcıların korelasyon analizi sonuçları incelendiğinde; tutkulu aşk türü ile arkadaşça aşk ($r = .508, p < .01$) arasında pozitif yönde güçlü; sahiplenici aşk ($r = .397, p < .01$) ve özgeci aşk ile ($r = .369, p < .01$) ile yine pozitif yönde orta düzeyde bir ilişki olduğu görülmüştür. Oyuncu aşk ile olumsuz değerlik kişilik özelliği ile ($r = .222, p < .05$) pozitif yönde düşük düzeyde ve romantik ilişki süresi ile de ($r = -.216, p < .05$) negatif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Arkadaşça aşk ile mantıklı aşk ($r = .301, p < .01$) ve sahiplenici aşk türü arasında ($r = .385, p < .01$) pozitif yönde güçlü düzeyde, özgeci aşk ile ($r = .286, p < .01$) yine pozitif yönde ve orta düzeyde ilişki vardır. Mantıklı aşk ile sahiplenici aşk ($r = .334, p < .01$) ve özgeci aşk arasında ($r = .385, p < .01$) pozitif yönde orta düzeyde ilişki varken, yine mantıklı aşk ile anne bağlanma puanları arasında da ($r = .211, p < .05$) pozitif yönde düşük düzey ilişki olduğu görülmüştür. Sahiplenici aşk ve özgeci aşk ($r = .389, p < .01$) ise pozitif yönde ve orta düzeyde ilişkilidir. Kişilik özelliklerinden dışadönüklük ile nevrozizm ($r =$

.216, $p < .05$) ve gelişime/ deneyime açıklık ($r = .263, p < .05$) arasında pozitif yönde düşük düzeyde anlamlı ilişki vardır. Ayrıca, kadın katılımcıların dışadönüklük kişilik özelliği puanları ile baba bağlanma puanları arasında ($r = -.222, p < .05$) negatif yönde düşük düzeyde ilişki olduğu görülmüştür. Sorumluluk kişilik özelliği ile uyumluluk ($r = .443, p < .01$) ve gelişime/deneyime açıklık ($r = .417, p < .01$) özellikleri arasında da pozitif yönde güçlü ilişki vardır. Uyumluluk ile gelişime açıklık arasında ($r = .490, p < .01$) arasında pozitif yönde güçlü ilişki, tutarsızlık ($r = -.217, p < .05$) ve olumsuz değerlik özellikler ile negatif yönde zayıf ilişki bulunmuştur. Nevrotizm kişilik özelliği ile olumsuz değerlik arasında ($r = .310, p < .01$) pozitif yönde orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülürken, nevrozizm ile anne bağlanma arasında ($r = -.240, p < .05$) negatif yönde ve düşük düzeyde ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak, anne ve baba bağlanma puanları arasında ($r = .631, p < .01$) beklenildiği gibi pozitif yönde güçlü ilişki vardır.

Tablo 3.7**Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanlarına Ait Korelasyon Analizi**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1. Tutkulu Aşk	-	-.183*	.422**	.058	.060	.294**	.149*	.241**	.251**	-.106	.190**	-.133	.070	.041	.044
2. Oyun Gibi Aşk	.068	-	.002	.079	.176*	-.074	-.075	-.142*	-.201**	.028	-.047	.098	-.005	.064	-.083
3. Arkadaşça Aşk	.508**	.041	-	.134	.123	.310**	.082	.093	.003	-.083	.051	-.093	.054	-.016	.096
4. Mantıklı Aşk	.160	.199	.301**	-	.234**	.130	.133	.000	-.017	-.130	.035	-.093	.076	.170*	-.025
5.Sahiplenici Aşk	.397**	.057	.385**	.334**	-	.419**	-.025	.018	-.128	.069	-.046	.091	-.079	-.126	.051
6.Özgeci Aşk	.369**	-.141	.286**	.322**	.389**	-	-.042	.059	.011	-.058	-.042	.060	-.013	-.129	-.003
7.Dışadönüklülük	.159	.221*	.055	.062	-.082	-.143	-	.282**	.258**	-.131	.388**	-.207**	.217**	.131	.002
8.Sorumluluk	.005	-.086	-.070	.099	-.135	-.103	.148	-	.343**	.017	.468**	-.264**	.008	-.058	-.019
9.Uyumluluk	-.124	-.080	-.085	.178	-.030	.070	.076	.443**	-	-.111	.400**	-.426**	.163*	-.072	.013
10.Nevrotizm	.079	.129	.095	-.020	-.067	-.028	.216*	.013	-.217-	-	-.008	.263**	-.009	-.084	.053
11.Gelişime Açıklık	-.048	.105	-.106	.053	-.193	-.117	.263*	.417**	.490**	-.061	-	-.263--	.101	-.063	.008
12.Olumsuz Değerlik	.048	.222*	.089	.192	.070	.063	.012	.063	-.293**	.310**	.040	-	-.188**	-.014	.067
13.Anne Bağlanma	.084	-.080	.054	.211*	-.071	.021	.088	.164	.141	-.240*	.127	-.057	-	.380**	.130
14.Baba Bağlanma	.098	.150	.184	.106	-.007	-.174	.222*	.057	.011	-.042	.138	.006	.631**	-	.027
15.Romantik İlişki Süresi	.258*	-.216*	.085	.110	-.008	.164	.050	.070	-.060	.111	-.080	-.040	.030	-.039	-

Not. Tablonun alt kısmı kadın katılımcılara (kırmızı), üst kısmı erkek katılımcılara (siyah) ait korelasyon katsayıları ve alfa değerleridir.

* $p < .05$; ** $p < .01$

3.3. Cinsiyet, Romantik İlişki Süresi, Kişilik Özellikler Ve Anne-Baba Bağlanma Düzeylerinin Aşk Türlerini Yordamasına İlişkin Bulgular

Bu kısımda, tez çalışmasının temel hipotezi olan aşk türlerini yordayan değişkenleri saptamak için yapılan regresyon analiz bulguları sunulmuştur. Ancak yapılan korelasyon analizi sonucunda öngörülen değişkenlerle ilişkili olan 3 aşk stili (tutkulu aşk, oyun gibi aşk ve mantıklı aşk) olduğu saptandığı için regresyon analizi bu üç aşk stili için uygulanmıştır. Ayrıca, kadınlar için tutkulu aşk stili ile ilişkili olan tek değişkenin ilişki süresi, mantıklı aşk türü için ise anneye bağlanma değişkeni, erkeklerde de mantıklı aşk türü ile ilişkili tek değişkenin babaya bağlanma değişkeni olması nedeni ile bunlar için regresyon analizi yapılmamıştır.

İlk olarak, erkek katılımcıların tutkulu aşk stili puanının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi yapılmış, bu analiz için ilişkili bulunan dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve gelişime açıklık kişilik özellikleri yordayıcı değişken olarak analize girilmiştir. Tablo 3,8'den görüldüğü gibi, erkek katılımcılarda dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve gelişime açıklık kişilik özellikleri tutkulu aşk türü puanının varyansını % 9,4'ü oranında ve anlamlı olarak yordamaktadır ($F(4, 186) = 4.810, p < .01$). Analiz sonucunda, dışadönüklük ($\beta : .04, p > .05$) ve gelişime açıklık ($\beta : .02, p > .05$) özelliklerinin tutkulu aşk türü puanını anlamlı olarak yordamadığı, sorumluluk kişilik özelliğinin ($\beta : .15, p = .058$) sınırda, uyumluluk kişilik özelliğinin ise ($\beta : .17, p < .05$) erkeklerde tutkulu aşk türü puanını anlamlı olarak yordadığı görülmüştür.

Tablo 3.8**Erkek Katılımcılarda Tutkulu Aşk Stili Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları (N=191)**

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	R ²	R ² deki değişim
				.09	.07
Dışa dönüklük	.09	.14	.04		
Sorumluluk	.21	.11	.15**		
Uyumluluk	.28	.12	.17*		
Gelişime Açıklık	.03	.10	.02		

* p < .05

** p = .058

Bağımlı Değişken: Tutkulu Aşk

Yine erkek katılımcıların, oyun gibi aşk stili puanının yordanmasına ilişki yapılan çoklu regresyon analizinde, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özelliği değişkenleri yordayıcı değişken olarak analize girilmiştir. Analiz sonucunda, bu kişilik özelliklerinin erkeklerin oyun gibi aşk stili puanlarını anlamlı olarak yordadığı ($F(2, 188) = 4.587, p < .05$) ve varyansının % 4,7'sini açıkladığı bulunmuştur (bkz. Tablo 3.9). Tablo incelendiğinde, erkeklerin oyun gibi aşk puanlarını sorumluluk kişilik özelliğinin anlamlı olarak yordamadığı ($\beta : -.08, p > .05$), uyumluluk kişilik özelliğinin ise erkeklerin oyuncu aşk türü puanlarını anlamlı olarak yordadığı ($\beta : -.17, p < .05$) bulunmuştur.

Tablo 3.9**Erkek Katılımcılarda Oyun Gibi Aşk Stili Puanının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Bulguları (N=191)**

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	R ²	R ² deki değişim
				.05	.04
Sorumluluk	-.09	.09	-.08		
Uyumluluk	-.24	.10	-.17*		

* p < .05

Bağımlı Değişken: Oyun gibi aşk

Son olarak, kadınların oyun gibi aşk türü ile ilgili korelasyon analiz sonuçları dikkate alınarak, ilk aşamada romantik ilişki süresi kontrol değişkeni olmak üzere ve ikinci aşamada ise dışadönüklük ve olumsuz değerlik kişilik özellikleri denkleme dahil edilerek aşamalı

çoklu regresyon analizi yapılmıştır. Analiz sonucunda, ilk aşamada denkleme giren romantik ilişki süresinin ($F(1, 90) = 4.410, p < .05$) ve ikinci aşamada denkleme giren kişilik özelliklerinin ($F(2, 88) = 4.961, p < .01$) modele anlamlı katkısı olduğu görülmüştür. Dışadönüklük ($\beta : .23, p < .05$) ve olumsuz değerlik ($\beta : .21, p < .05$) kişilik özellikleri değişkenleri, romantik ilişki süresi ($\beta : -.22, p < .05$) ile beraber kadınların oyun gibi aşk puan varyansının %14,5'ini açıkladığı ve bu artışın anlamlı olduğu görülmektedir ($R^2 = .14; F$ değişim $(2, 88) = 5.039, p < .01$).

Tablo 3.10

Kadın Katılımcılarda Oyun Gibi Aşk Stili Puanının Yordanmasına İlişkin Aşamalı Çoklu Regresyon Analizi Bulguları (N=92)

Yordayıcı Değişkenler	B	Standart Hata	β	R^2	R^2 deki değişim
Aşama I				.05	.04
Romantik İlişki Süresi	-.01	.00	-.21*		
Aşama II				.14	.12
Romantik İlişki Süresi	-.01	.00	-.22*		
Dışa dönüklük	.44	.19	.23*		
Olumsuz Değerlik	.29	.14	.21*		

* $p < .05$

Bağımlı Değişken: Oyun Gibi Aşk

BÖLÜM IV

TARTIŞMA

Bu çalışmanın temel amacı, genç yetişkinlerde cinsiyet, kişilik özellikleri ve ebeveyn bağlanma stilleri ile “aşk stilleri” arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, Lee (1973) tarafından betimlenen altı aşk stilini yordayan cinsiyet, ebeveyn bağlanma stilleri ve kişilik özellikleri genç yetişkinlerde irdelenmiş ve sonuçta bu değişkenlerin sadece mantıklı aşk, tutkulu aşk ve oyun gibi aşk stilleri ile ilişkisi olduğu görülmüştür. Bu bölümde bulgular literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

4.1. Cinsiyete Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklarla İlgili Tartışma

Bu tez çalışması sonucunda elde edilen bulgular incelendiğinde, sadece üç aşk stili için cinsiyet farkı olduğu görülmüştür. Kişilik özellikleri açısından ise hiçbir kişilik alt boyutu için cinsiyete göre fark bulunmamıştır. Anne-babaya bağlanma stilleri açısından ise anlamlı farklar elde edilmiştir. Bu doğrultuda, takip eden kısımlarda cinsiyete göre aşk stilleri ve ebeveyn bağlanma stilleri açısından ulaşılan sonuçlar literatür çerçevesinde tartışılmıştır.

4.1.1. Cinsiyete Göre Aşk Stillerinde Bulunan Farkların Tartışılması

Araştırma bulguları, sadece üç aşk stili açısından cinsiyetler arası anlamlı farklar olduğunu göstermiştir. Oyun gibi aşk, özgeci aşk ve sahiplenici aşk stilinde kadın katılımcıların daha yüksek puan aldıkları görülmüştür. Diğer aşk stilleri açısından ise cinsiyetler arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Hem Türkiye’de hem diğer ülkelerde yapılan araştırmaların büyük bölümünün bulgularında erkek katılımcıların oyun gibi aşk stili puanlarının daha yüksek olduğu görülmektedir (Açıkel, 2013; Büyüksahin, 2006; Büyüksahin ve Hovardaoğlu, 2004; Davies, 2001; Dion ve Dion, 1993; Ercan ve Durmaz 2019; Hendrick ve Hendrick, 1986, 1995; Hendrick ve ark., 1998; Le, 2005). Bu nedenle bu çalışmada oyun gibi aşk stili için çıkan sonucun literatürle örtüşmediği görülmektedir.

Oyun gibi aşk stili bağıllığı düşük, oyunu andıran ilişki özelliği taşıyan, çok eşliliği barındıran ve eğlencenin ön planda olduğu bir aşk stildir. Bu araştırma kapsamında elde edilen sonuç örneklem özelliği nedeni ile olabilir. Üniversite öğrencisi olan kadın katılımcılardan oluşan bu örneklem, genel popülasyondan farklı özellikler taşıyor olabilir. Ancak diğer araştırma örneklemünün çoğunluğunda üniversite öğrencileri olduğu görülmektedir. Bu nedenle literatürle tutarlı olmayan bu sonucun güncel sosyal olaylar ve yaklaşımlarla ilgili olabileceği düşünülmüştür. Günümüzde cinsiyetler arasında eşitliğe vurgu oldukça artmış, çeşitli medya ortamlarında kadınların feminen rollerden çıkıp maskülen olarak nitelendirilen profesyonel alanlarda söz sahibi olması gerektiği vurgulanmaktadır. Kadınsı cinsiyet rolleri olan hassasiyet, anlayış, duygusallık, bağımlılık gibi özellikler, yerini erkeksi cinsiyet rolü özellikleri olan liderlik, baskınlık, bağımsızlık gibi özelliklere bırakmaya başlamıştır. Üniversite ortamı, cinsiyet eşitliğine yönelik sosyal politikaların geliştirildiği ve uygulandığı yerler olarak öğrencilerin güncel yaşamlarına önemli etkiler yapmaktadır. Bu bağlamda da araştırmadaki kadın örneklemin, cinsiyet rollerine yönelik ideolojilerinde daha fazla eşitlikçi eğilimi olan katılımcıları içerdiği düşünülmüştür. Bu da çalışma örneklemindeki kadın katılımcıların, aşkın yaşanma şekli ya da romantik ilişkiden beklentilerinin daha esnek kurallara sahip olduğu görüşüne yöneltmiştir.

Ayrıca özgeci aşk stilinin de kadınlarda erkeklerden anlamlı olarak daha fazla olduğu görülmüştür. Literatür incelendiğinde özgeci aşk stilinin erkeklerde daha fazla olduğunu gösteren çalışmalar vardır (Hendrick ve Hendrick, 1986; Mallandain ve Davies, 1994; Neto, 1994). Diğer taraftan Davies (2001) kadınlar için özgeci aşk stilinin daha arzuedilir bir aşk şekli olduğunu bulmuştur. Özgeci aşk, partner odaklı bir aşk stildir. Partnere karşı toleransın geniş olduğu, onun istek ve ihtiyaçlarının ön plana alındığı bir ilişki içerir. Bazı çalışmaların aksine bu çalışmada özgeci aşkın kadınlarda yüksek çıkması kültürel cinsiyet rolleri ile açıklanabilir. Aşk ilişkisinde kadının daha verici ve şefkat, ilgi gösteren bir partner olması bu örneklem için daha tercih edilen bir özellik olarak görülüyor olabilir. Davies'in (2001) çalışmasında da kadın için belirtilen özgeci aşk özellikleri kadında istenilen özellikler olarak çıkmıştır. Bir diğer açıklama ise yine örneklemdaki kadın katılımcılarla ilgili farklı özelliklerin olduğudur.

Bu tez çalışmasında oyun gibi aşk ve özgeci aşk stilleri için bulunan cinsiyet farklılıkları bazı bireysel eğilimler ile ilişkili olabilir. Örneğin, Lacey, Reifman, Scott, Harris ve Fitzpatrick (2004) tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin romantik ilişkiye ve cinselliğe yönelik geleneksel ve liberal eğilimleri ile ilişkili olarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda, ilişkide çeşitliliğe ve farklılığa toleransı oldukça geniş olan ve cinselliğin daha özgür yaşanmasını tercih eden liberal eğilimli kişilerde oyun gibi aşk daha fazla görülmüştür. Bununla birlikte liberal ya da geleneksel yönelimli olarak ayrılmış grupların kendi içlerinde de farklılaştığı görülmektedir. Örneğin, bazı liberal eğilimli kişilerin ilişkide cinsellik yaşanması için aşkın olması gerektiğini düşündükleri ve önem verdikleri görülmektedir. Bu bağlamda, sunulan tez çalışmasının kadın örneklemindeki romantik ilişkiye yönelik eğilimlerdeki farklılık elde edilen bulguların nedeni olabilir. İleriki araştırmalarda bireyin sosyal normlara ve cinselliğe yönelik görüşleri ile değer yargılarının da bir değişken olarak katılması, aşk stilleri ve cinsiyet arasındaki ilişkinin daha geniş bir açıdan anlaşılmasını sağlayacaktır.

Son olarak, elde edilen bulgular sahiplenici aşk stiline de kadınlarda erkeklerden daha fazla olduğunu göstermiştir. Sahiplenici aşk stiline “kıskançlık ve obsesif - bağımlı” özellikler taşıdığı görülmektedir. Duygusal yoğunluk ve partnerin ilgisinden şüphe ve emin olamama yine bu aşk stiline özellikleridir. Aslında sahiplenici aşk ilişkisinin ilk zamanlarında, duygulardan emin olunamadığı dönemde yoğun olduğu da belirtilmektedir (Smith ve Klases, 2016). Hendrick ve Hendrick (1986) tarafından yapılan çalışmada da kadınlarda sahiplenici aşk stiline daha fazla yaşadığı bulunmuştur. Bu açıdan, bu tez çalışmasında elde edilen bu bulgu literatürle paralellik göstermektedir. Aslında, Davies’in (2001) çalışmasında sahiplenici aşk hem kadınlar hem de erkekler tarafından sosyal arzu edilirliliği düşük olan aşk stilidir ve çaresizlik, yalnızlık ve hoşnutsuzluk ile ilişkilidir. Bu aşk stiline kadınlarda yüksek olması evrimsel açıdan değerlendirilebilir. Erkekler kaynak sağlayıcı, koruyucu özelliklere sahiptir ve soyunu devam ettirme erkek için önemli faktördür. Kadın açısından ise kendini ve çocuğu korumak için erkeğin sağlamış olduğunu kaynaklara ve korumacılığa duyduğu ihtiyaçtan dolayı, başka bir rakibin olması risk yaratmaktadır (bkz. Atak ve Taştan, 2012). Bu da duygulardan ve bağlılıktan emin olamamayı ortaya çıkarmaktadır.

Sonuç olarak, bu tez çalışmasının aşk stillerindeki cinsiyet farkına yönelik bulguları önceki çalışmalar ile bazı örtüşmeyen sonuçlar ortaya koymuştur. Bu nedenle bulguların dikkatli

değerlendirilmesi gerekmektedir. İleriki araştırmalarda aşk stillerindeki cinsiyet farkının tekrar irdelenmesi ve özellikle bireylerin romantik ilişkiye yönelik değer yargılarının bir değişken olarak kapsanması önerilmektedir.

4.1.2. Cinsiyete Göre Anne ve Baba Bağlanma Stillerinde Bulunan Farkların

Tartışılması

Bu tez araştırmasının öncül bir amacı olmasa da ebeveyn bağlanma stilinde cinsiyete göre bir fark olup olmadığı, ebeveyn bağlanma, kişilik özellikler ve aşk stili arasındaki ilişkiye yönelik analizlere ön hazırlık olması açısından değerlendirilmiştir. Ancak, literatür incelendiğinde yetişkinlik dönemi ebeveyn bağlanma stillerinin kaygı-kaçınma boyutları ya da dörtlü romantik bağlanma stili üzerinden incelendiğini göstermektedir. Bu çalışma için kullanılan Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri'nin (Günaydın ve ark., 2005), Türkçe uyarlamasında toplam puan olarak değerlendirilmesi önerilmiş bir ölçektir. Yani, bu ölçek sadece bağlanma güvenliğinin düzeyini vermektedir.

Bu çalışmada elde edilen bulgular anne bağlanma stili puanının cinsiyete göre farklılık gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak, erkek katılımcıların anne bağlanma puanlarının kadınlara göre daha yüksek olduğu yani erkeklerin anneye kadınlardan daha güvenli bağlandığı bulunmuştur. Ancak belirtildiği gibi, literatürde yetişkinlikte kaygı ve kaçınma boyutları açısından bağlanma stilinin incelendiği görülmektedir. Örneğin, van IJzendoorn ve Bakermans-Kranenburg (2010) çalışmasında yetişkin bağlanma stilleri açısından cinsiyet farkı bulunmamıştır. Genç yetişkin erkeklerde anneye güvenli bağlanma düzeyinin daha yüksek bulunmasını kültürel yapıda erkek çocuğa yönelik cinsiyetçi tutum ve çocuk yetiştirme tarzlarıyla ilişkili olduğu düşünülmektedir (bkz. Kağıtçıbaşı, 2007). Türk annelerin kız çocuklarından erkek çocuklarına göre daha fazla itaat ve bağımlılık bekleme, ama erkek çocuğu için bu tip beklentilerin az alması nednei ile bağlanmanın önemli yapıtaşı olan anne duyarlılığı ve çocuğun kabulünün erkek çocuk tarafından daha yüksek algılanması ile ilgili bir sonuç olduğu düşünülmüştür.

4.2. Romantik İlişki Durumuna Göre Aşk Stilleri, Kişilik Özellikleri ve Ebeveyne Bağlanma Puanları Arasındaki Farklarla İlgili Tartışma

Bu tez çalışmasında, katılımcıların mevcut bir ilişkisinin olup olmamasına göre araştırma değişkenleri açısından bir fark olup olmadığı da sorgulanmıştır. Sadece aşk stillerinde ilişki durumuna göre fark bulunmuş ve literatür kapsamında tartışılmıştır.

4.2.1. Romantik İlişki Süresine Göre Aşk Stillерinde Bulunan Farkların Tartışılması

Yapılan analizler sonucunda sadece tutkulu aşk ve arkadaşça aşk stili için ilişkinin olup olmaması açısından bir fark olduğu görülmüştür. Literatürde aşk stilleri ile ilişki durumunu inceleyen araştırma sayısı diğer değişkenleri inceleyen araştırmalardan görece daha azdır (Büyükşahin, 2006; Karahasanoğlu, 2016; Kirkpatrick ve Davis, 1994; Morrow, Clark ve Brock; 1995). Bu araştırmaların sonuçlarına göre; romantik ilişkisi olan bireylerin romantik ilişkisi olmayan bireylere göre tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk stillerini romantik ilişki olmayanlara göre daha fazla yaşadıkları görülmüştür. Kirkpatrick ve Davis (1994) yapmış oldukları araştırmada dört yıl boyunca katılımcıların romantik ilişkide oldukları dönem ile romantik ilişkisi olmayan dönemler birbiri ile karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda; kişilerin romantik ilişkide oldukları dönemde tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve özgeci aşk stillerinde daha yüksek puan aldıkları, romantik ilişkide olmadıkları dönemde ise aynı aşk stillerinde daha düşük puan aldıkları sonucu elde edilmiştir. Bu durum Lee'nin kuramına bağlı olarak açıklanabilir. Lee'ye göre (1974;1988) tutkulu aşk, arkadaşça aşk ve sahiplenici aşk stillerinde bağlılığın ön planda olması sebebiyle romantik ilişkisi olan kişilerin romantik ilişkisi olmayanlara göre daha yüksek puan alması beklenen bir sonuçtur. Ayrıca, Berscheid ve Walster (1978) romantik ilişkisi olan kişilerin birbirlerine karşı olan tutkularının zamanla biteceğini düşünmektedir. Fakat bu tez çalışmasının örneklem grubundan yer alan bireylerin yaş ortalamaları değerlendirildiğinde karşı cinsle tutku bileşeninin yüksek olduğu ilişkiler kurması beklenen bir yaş aralığında oldukları görülmektedir. Bulguların bu yönde elde edilmesi örneklem grubunun yaş aralığına bağlanabilir.

4.3. Araştırma Değişkenleri Arasındaki İlişki ile İlgili Tartışma

Aşk stilleri ile ebeveyne bağlanma, kişilik özellikleri değişkenleri arasındaki ilişkiyi test etmek için yapılan korelasyon analizi kadın ve erkek katılımcılara ayrı ayrı uygulanmıştır. Ayrıca romantik ilişki süresi de kontrol için analize dahil edilmiştir.

Erkek katılımcılarda aşk stillerinin birbiri ile olan ilişkisine bakıldığında; genel olarak aşk stilleri arasında bulunan diğer ilişkilerin kavramsal olarak beklenildiği gibi olduğu görülmektedir. Diğer taraftan, erkek katılımcılarda aşk stilleri ile kişilik özellikleri arasındaki ilişki irdelendiğinde ise, tutkulu aşkın dışa dönüklük, deneyime açıklık, sorumluluk ve uyumluluk kişilik özellikleri arasında pozitif yönde bir ilişki olduğunu, oyun gibi aşk stiline ise sorumluluk ve uyumluluk kişilik özellikleri ile negatif yönde ilişkili oldukları bulunmuştur. Literatür incelendiğinde benzer sonuçların elde edildiği çalışmalar görülmektedir (Heaven ve ark. 2004; Wan, Luk ve Lai, 2000; White, Hendrick ve Hendrick 2004). Tutkulu aşk fiziksel-cinsel çekimin yüksek olduğu, yoğun duygusal tepkileri içeren bir aşk türü olarak, dışadönüklük ve deneyime açıklık (Davies, 1996; Mallandain ve Davies, 1994) kişilik özellikleri yüksek düzeyde olan bireylerde görülmesi beklenen bir aşk stilidir. Yeniliğe ve iletişime açık, sosyal ilişkiler yaşamaya istekli ve heyecanlı bireylerin romantik ilişkilerinde tutkulu aşk stiline yatkın olmaları beklenen bir sonuçtur. Tutkulu aşk fiziksel çekimin ön planda olduğu bir aşk stili olmakla beraber partnerden benzer davranışlar göstermeyi bekleme ve partnere açık olmayı da içermektedir. Bu açılarından da dürüstlük, olumlu ilişki kurma, kabul edicilik gibi özellikleri barındıran sorumluluk ve yumuşakbaşlılık/uyumluluk kişilik özellikleri ile ilişkisi yüksek olmasa da olumlu yönde bulunması kavramsal olarak tutarlı bir sonuç olarak değerlendirilmiştir.

Diğer taraftan, oyun gibi aşk stiline sahip olan kişiler romantik ilişkilerinde çok eşliliği tercih etmekte, romantik ilişkinin sınırlarının geniş olmasını beklemekte ve bağlılığın düşük olduğu ilişki stili göstermektedir. Bu açıdan, bu bireylerin, dürüstlük, kurallara bağlılık ve etik davranışları içeren, disiplinli ve sorumluluk duygusunun yüksek olduğu kişilik özellikleri ile olumsuz yönde bir ilişki göstermesi manidardır. Benzer şekilde, yine çevre ile uyum içinde olma ve dürüstlük gibi özellikleri barındıran uyumluluk kişilik boyutu ile olumsuz yönde ilişki olması da oyun gibi aşk stili kavramı açısından tutarlı bir sonuçtur. Bu sonuçlar,

toplumla uyumlu ve etik değerlere önem veren bireylerin yine toplum tarafından kabul edilmiş olan aşk stilini daha çok yaşadıkları şeklinde açıklanabilir.

Erkek katılımcılara ait elde edilen bir başka bulgu ise mantıklı aşk ve babaya bağlanma arasında düşük düzeyde de olsa pozitif yönde ilişki olmasıdır. Bu bulgular, Ercan'nın (2016) yapmış olduğu araştırmada elde edilen bulgular ile kısmen örtüşmektedir. Bu araştırmada hem anneye bağlanmanın hem de babaya bağlanmanın mantıklı ve özgeci aşk stili ile pozitif yönde ilişki olduğu rapor edilmiştir. Partnere ait kişisel özelliklerin (eğitim, meslek, aile yapısı vb.) dikkate alındığı mantıklı aşk stilinde, bu koşulların karşılanması ile daha sağlam bir ilişkinin kurulacağına yönelik inanç vardır. Erkek katılımcılar için sadece babaya güvenli bağlanma ile mantıklı aşk arasında ilişki bulunması dikkat çekici gelmiştir. Partnerin kişisel özelliklerine göre kurulan bu aşk stilinin babaya güvenli bağlanma ile ilişkili bulunması kültürel açıdan irdelenebilir. Türkiye'de babanın, çocuğun geniş toplumla olan ilişkisini düzenleyen ebeveyn olması, baba ile kurulan güvenli bağlanma sonucunda romantik partner seçiminde babanın kriterlerinin benimsediği bir dünya görüşü (içsel çalışan model) içerdiği düşünülebilir. Öte yandan, erkek katılımcılarda anneye bağlanma ile herhangi bir aşk stili arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak, dışadönüklük ile uyumluluk kişilik özellikleri ve anne bağlanma arasında pozitif yönde, olumsuz değerlikle ise negatif yönde ilişki bulunmuştur. Literatürde kişilik özellikleri ile ebeveyn bağlanma stillerinin incelendiği benzer araştırmalarda (Ulusoy ve ark. 2018) dışadönüklük, uyumluluk ve uzlaşılabilir kişilik özellikleri ile anne ve baba bağlanma stilleri arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonucu elde edilmiştir. Erken dönemdeki bağlanmanın niteliği, yani anne-çocuk arasındaki erken yaşlardaki bağlanmanın güvenli olması çocuğun çevreye ilgi göstermesi ve keşif davranışlarındaki artış ile ilişkilidir. Bu bağlamda, bu çalışmada bulunan sonuç açısından genç yetişkinlerin anneye güvenli bağlanması ile dışadönüklük ve uyumluluk arasında pozitif yönde ilişkili olması beklenen bir sonuçtur ve literatürle uyumludur. Özellikle, anne bağlanma ile olumsuz değerlik kişilik özelliği arasında olumsuz yöndeki ilişki, literatürde bulunan nevrozizm ile bağlanmanın kaygı boyutu arasındaki ilişkiyi desteklemektedir (bkz. Nofle ve Shaver, 2006). Olumsuz değerliliğe sahip bireyler kaygılı, ruh hali değişken, endişeli ve bağlanma problemi yaşama özellikleri taşımaktadır -ki anneye güvenli bağlanma düzeyinin düşük olması ile ilişkisi açısından literatür ile tutarlıdır. Özellikle kaygı boyut ile

yetişkinlik dönemi psikopatolojiler arasındaki ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar olduğu görülmektedir (Sroufe, Carlson, Levy ve Egeland, 1999).

Kadın katılımcılarla ilgili korelasyon bulguları incelendiğinde, aşk stillerinin birbirleri arasındaki ilişkilerin beklenildiği gibi olduğu görülmektedir. Ayrıca tutkulu aşk stillinin olumlu ve oyun gibi aşk stillinin ise olumsuz yönde ilişki süresi ile ilişkili olduğu bulunmuştur. Literatür incelendiğinde (Ercan, 2016; Durmaz ve Ercan, 2019) yapmış olduğu araştırmalarda benzer bulguları elde etmişlerdir. Durmaz ve Ercan (2019) yapmış oldukları araştırmada ilişki sayısı ile oyun gibi aşk stili arasında pozitif yönde ilişki olduğu sonuca ulaşmışlardır. Oyun gibi aşk stiline sahip olan bireylerin bağlılıkları düşük ve çok eşliliği kabul etmelerinden dolayı romantik ilişki sürelerinin de bundan etkilenmesi olası bir durumdur. Ancak, bu çalışmada sadece kadın katılımcılar açısından oyun gibi aşk stili romantik ilişkinin daha kısa süreli olması ile ilişki bulunmuştur. Bu durum, toplumun cinsiyet rolleri bakış açısı ile yorumlanabilir. Kadınların daha geçici aşklar yaşaması çok kabul görmediği için, erkeklere nazaran ilişki süresine bu durum daha fazla yansıyor olabilir. Oyun gibi aşk stili ile girdikleri romantik ilişkiler daha kısa süreli gözükmektedir.

Elde edilen bir başka bulgu ise mantıklı aşk ve anne bağlanma arasından pozitif yönde ilişki olduğudur. Daha önce belirtildiği gibi, literatürde anne ve babaya bağlanma mantıklı ve özgeci aşk ile olumlu yönde ilişki bulunmuştur (Ercan, 2013, 2016; Durmaz ve Ercan, 2019). Mantıklı aşk romantik ilişkide partnerin sahip olması beklenen bazı özelliklerin ön planda olduğu aşk stilidir. Anne ile güvenli bağlanma kuran kadınların uzun süreli bir ilişki için karşısındaki partnerden beklentilerinde açık ve kararlı olmakta, böyle ilişkiyi değerli bulmaktadır (Collins ve Read, 1990).

Kadın katılımcılarla ilgili diğer bir bulgu da dışadönüklük kişilik özelliği ile babaya bağlanma arasında olumlu bir ilişkinin olmasıdır. Özellikle, bu çalışmada dışadönüklük kişilik özelliği erkek katılımcılarda anneye güvenli bağlanma, kadın katılımcılarda ise babaya güvenli bağlanma ile ilişkili bulunması dikkat çekicidir. Dışadönüklük, sosyal ilişkilerden hoşlanan, heyecanlı, kendini açabilen kişilik özelliklerini barındıran bir boyut olarak, kız çocuğu için baba ile kurulan güvenli bağlanmada gelişen bir özellik olabilir. Güvenli bağlanma, katı cinsiyetçi özelliklerin azalması ve çocuğun daha eşitlikçi bir anlayışla yetiştirilmesine zemin hazırlayabilir. Bu bağlamda da karşı cins ebeveynin kabul

ediciliği ve duyarlılığı daha aktif, dışadönük kişilik özelliğinin gelişimi ve yaşanması için temel oluşturabilir. Kişilik özellikleri ile ilgili diğer bir bulgu ise duygusal dengelilik/nevrotizm ile anneye güvenli bağlanma arasındaki olumsuz yöndeki ilişkidir. Bu çalışma bulgusu, özellikle bağlanmanın kaygı boyutu ile nevrotizm arasındaki ilişkiye yönelik bulunan sonuçları desteklemiştir (Nofle ve Shaver, 2006). Nofle ve Shaver (2006) nevrotizm ile bağlanmanın kaygı boyutunun binişen kavramlar olduğunu söylemektedir. Sadece kadın katılımcılarda ve anneye bağlanma ilişkisinde bulunan sonuç, nevrotizm kişilik boyutunun kadınlarda daha fazla olması ile açıklanabilir (Costa, Terracciano ve McCrea, 2001).

4.4. Cinsiyet, Romantik ilişkisi Süresi, Kişilik Özellikleri ve Anne-Baba Bağlanma Düzeylerinin Aşk Stillerinin Yordamasına İlişkin Bulguların Tartışılması

Bu tez çalışmasının temel amacı; aşk stillerinin Türkiye'deki genç yetişkin bireylerin cinsiyet, anne ve babaya bağlanma ve kişilik özellikleri ile ilişkisinin incelenmesidir. Ancak, yapılan korelasyon analizinde bu değişkenlerin sadece tutkulu aşk, oyun gibi aşk ve mantıklı aşk ile ilişkili olduğu görüldüğü için bu aşk stilleri için analiz yapılmıştır. Mantıklı aşk ile ilişkili değişkenin kadın için anneye güvenli bağlanma ve erkek içinde babaya güvenli bağlanma olması nedeni ile bu aşk stili için yeni bir analiz yapılmamıştır. Korelasyon sonuçlarında mantıkla aşk stili ile ilişkili bulunan ebeveyne güvenli bağlanma değişkenleri ile ilgili tartışma cinsiyet bağlamında yapılmıştır.

Erkek katılımcıların tutkulu aşk stilini yordayan değişkenlerin belirlenmesi için gerçekleştirilen regresyon analizi sonucunda, dışadönüklük, sorumluluk, uyumluluk ve gelişime açıklık kişilik özelliklerinin modele katkıda bulunduğu, ancak bu kişilik özelliklerinden uyumluluk boyutunun sınırdaki, sorumluluk boyutunun ise anlamlı olarak tutkulu aşk stilini yordayan kişilik özelliği olduğu görülmüştür. Dürüstlük, öz kontrollü ve sorumluluk alıp bu sorumluluğu yerine getirecek sabrı gösteren genç erkeklerin, romantik ilişkide heyecan, cinsel çekim bekleyen, ama özgüveni yüksek, aynı zamanda partnerle açık ve dürüst ilişki bekleyen bir aşk stilini tercih ettikleri görülmektedir. Aslında bu bulgu birçok çalışma sonucu ile tutarlıdır (Açıkel, 2013; Ercan, 2016; Heaven ve ark., 2004; Malouff ve ark. 2010). Yine erkek katılımcılarda oyun gibi aşk stilini yordayan kişilik özellikleri olarak modele katkı yapanların sorumluluk ve uyumluluk boyutları olduğu, ancak uyumluluk kişilik

özelliğinin negatif yönde anlamlı olarak oyun gibi aşkı yordadığı bulunmuştur. Uyumluluk kişilik özelliğine sahip olan bireyler sevecen, uyumlu, karşısındaki kişiyi düşünen ve kendini ön plana almayan kişiler olarak tanımlanmaktadır. Erkek genç yetişkinlerde bu kişilik özelliğinin daha düşük olması ile romantik ilişkide oyun gibi aşk yaşama daha tercih ediliyor gözükmektedir. Kavramsal olarak elde edilen sonuç tutarlıdır. Daha kendi hazzına odaklı, romantik ilişkide sınır istemeyen, çok eşliliğe açık bir romantik ilişki tercih eden erkek genç yetişkinin, kişilik olarak kendi duygu ve isteklerine partnerinden daha çok önem veren, uyum düzeyi düşük bir kişiliğe sahip olması bu tür romantik ilişkiye zemin hazırlamaktadır. Malouff ve arkadaşları (2010) da düşük nevrotizm, yüksek uyumluluk ve sorumluluğun doyumu yüksek ve uzun vadeli ilişkilerde görüldüğünü belirtmektedir. Sorunlu romantik ilişkiler yüksek nevrotizm ve düşük uyumluluk ve sorumlulukla ilişkili bulunmuştur.

Son olarak, kadınların oyun gibi aşk türünü yordayan değişkenlerin belirlenmesi için yapılan regresyon analizi sonucunda, dışadönüklük ve olumsuz değerlik kişilik özellikleri ve romantik ilişki süresi (olumsuz yönde) ile beraber bu aşk stilini yordamaktadır. Bu bulguların ilgili literatür ile örtüştüğü görülmektedir (Durmuş ve Ercan, 2019 ve Ercan, 2013, 2016). Kadınlarda, romantik ilişki süresi az ise oyun gibi aşk stili, yani sadakatin olmadığı, anlık hazlara odaklı, ilişkiye bağlılığın düşük olduğu bir aşk yaşandığına işaret etmektedir. Diğer taraftan dışadönüklük özelliği ve olumsuz değerlikte oyun gibi aşk stiline katkıda bulunmaktadır. Literatürde, dışadönüklük tutkulu aşk (Malouff ve ark., 2010) ve oyun gibi aşk (Davies, 1996) ile ilişkili bir kişilik özelliği olarak görülmektedir. Bu çalışmada sadece kadınlar için bu kişilik özelliğinin oyun gibi aşkı yordayan değişken olması, cinsiyet rolleri çerçevesinde ele alınabilir. Başkaları ile olmayı seven, sosyal ortamlardan hoşlanan, girişkenliği yüksek ve heyecan arayan kadınların toplumun beklentisine aykırı bir cinsiyet rolü benimsemiş olması söz konusu olabilir. Bu kadınların da kısa süreli olan ve romantik ilişkiye bağlılığın düşük olduğu oyun gibi aşkı tercih etmesi söz konusu olabilir. Öte yandan, olumsuz değerlik bireyin kendine olumsuz özellikler atfetmesi ile ilgili bir boyuttur. Kadın katılımcıların kendine yönelik beğenilerinin düşük olması, kendileri hakkında olumsuz düşüncelerinin olması romantik ilişkide kendini sakınan, duygusal bağı zayıf ve aldatmaya açık bir stili yaşamalarına zemin hazırlamaktadır.

4.5. Sınırlılıklar ve Öneriler

Sunulan tez çalışmasının örneklemini üniversite öğrencileri oluşturmuştur. İki farklı yolla (yüz yüze ve çevrimiçi) toplanan veri kayıplar nedeni ile oldukça azalmıştır. Çalışma bulgularının aşk stilleri alanında güncel bilgiler kazandırdığı düşünülmekte, ancak genç yetişkinlik döneminde olan ve üniversite öğrencisi olmayan örnekleme çalışarak, aşk stillerini belirleyen farklı sosyo-demografik özellikler ve değişkenlerin çalışılması ileriki çalışmalar için bir öneridir. Ayrıca, sunulan araştırmada, literatür dikkate alınarak romantik ilişkide bağlanma da bir değişken olarak ele alınsa da yüz yüze ve çevrimiçi veriler karşılaştırıldığında kaygı boyutunda iki grup veri arasında anlamlı fark bulunduğu için analize eklenmemiştir. Bu açıdan, gelecek çalışmalarda romantik bağlanma ile ilgili değişkenin aşk stillerindeki rolü de incelenmelidir.

Aşka yönelik tutumlarda kültür ve içinde yaşanılan sosyo-tarihsel sürecin önemli olduğu, fakat güncel çalışmalarda küreselleşme ve medya etkisi ile dünya çapında aşkın yaşanma şekli ve algılanmasında farklar olduğuna dikkat çekilmektedir (Kim ve Hatfield, 2004; Levine, Sato, Hashimoto ve Verma, 1995; Park ve Kim, 2006). Bu çalışma sonuçları, hali hazırdaki literatürle uyumlu sonuçlar sunmuş olsa da ileriki araştırmalarda, medya kullanım özellikleri ve tercihleri, genç yetişkinin kimlik statüsü gibi değişkenler ile aşk stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, aşk kavramının anlaşılmasında ve aşkı yordayan değişkenleri ile ilgili tartışmalara daha çok bilgi sağlayacaktır. Ayrıca ileriki çalışmalarda farklı gruplar ile çalışmalar yapılabilir. Örneğin; Türkiye’de lezbiyen ve gay bireylerin kişilik özellikleri ile aşk stilleri, aşka ilişkin tutumlarının ele alındığı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Açikel, M. (2013). *Üniversite öğrencilerinin aşk stilleri ve kişilik özelliklerin arasındaki ilişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ainsworth, M., (1970). Attachment, Exploration, and Separation: Illustrated by the Behavior One-Year-Olds in a Strange Situation. *Child Development*, 41, 49-67.
- Ainsworth, M. D. S., Blehar, M. C., Waters, E., & Wall, S. (1978). Patterns of attachment: A psychological study of the strange situation. Oxford, England: Lawrence Erlbaum.
- Ainsworth, M. D. S. (1979). Infant–mother attachment. *American Psychologist*, 34(10), 932-937.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachments beyond Infancy. *American Psychologist*, 44, 709-716.
- Ainsworth, M. D. S., ve Bowlby, J. (1991). An ethological approach to personal development. *American Psychologist*, 46, 331-341.
- Alsop-Shields, L.,ve Mohay., H. (2001). John Bowlby and James Robertson: theorists, scientists and crusaders for improvements in the care of children in hospital. *Journal of Advanced Nursing* 35(1): 50-58.
- Armsden, C.G., ve Greenberg, M. (1987). The Inventory of Parent and Peer Attachment: Individual Differences and Their Relationship to Psychological Well-Being in Adolescence. *Journal of Youth And Adolescence*. 16. 427-54.
- Arnold, M. E., ve Thompson, B. (1996). Love style perceptions in relation to personality function. *Journal of Social Behavior and Personality*, 11(3), 425-438.
- Atak, H., ve Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4), 520-546.
- Ayers, S. (Ed.), Baum, A. (Ed.), McManus, C. (Ed.), Newman, S. (Ed.), ... West, R. (Ed.) (2007). Communicating risk. In *Cambridge Handbook of Psychology, Health and Medicine* (2 ed. pp. 431-435). Cambridge: Cambridge University Press.
- Balkan K. İ. (2009). *Bağlanma stillerinin evlilik ilişkisi üzerindeki etkisi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi) İstanbul: İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Barelds, D. P. H. (2005). Self and partner personality in intimate relationships. *European Journal of Personality*, 19(6), 501-518.
- Barrick, M. R., ve Mount, M. K. (1991). The Big Five personality dimensions and job performance: A meta-analysis. *Personnel Psychology*, 44(1), 1-26.

- Bartholomew, K., ve Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of four-category model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Basım, N.,Çetin, F., ve Tabak, A. (2009). The Relationship between Big Five Personality Characteristics and Conflict Resisolution Approaches. *Türk Psikoloji Dergisi*. 24. 20-37.
- Baymur, F. (1993) *Genel Psikoloji*, İstanbul: İnkılap.
- Berscheid, E., ve Walster, E.H. (1978) *Interpersonal Attraction*.(2nd ed.) Reading, MA: Addison-Wesley.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss: Vol.1. Attachment*. Great Britain. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1973). *Attachment and loss: Vol. 2. Separation: Anxiety and anger*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1980). *Attachment and Loss. Vol. 3: Loss, Sadness and Depression*. New York: Basic Books.
- Bowlby, J. (1982). Attachment and loss: Retrospect and prospect. *American Journal of Orthopsychiatry*, 52(4), 664-678.
- Bradbury, T.N., ve Fincham, F. D. (1988). Assessing Spontaneous Attributions in Marital Interaction: Methodological and Conceptual Considerations. *Journal of Social and Clinical Psychology*. 7, 22-130.
- Breckler, S. J., Olson, J., ve Wiggins, E. (2006). *Social psychology alive*. Boston: Thomson Wadsworth.
- Bugay, A.,ve Tezer, E. (2008). *Attachment styles and loving attitudes among Turkish university students*. Paper presented at the 2nd Global Conference Persons, Intimicy, Love: Probing the Boundaries, Austria, 10-13.
- Burger, J. M. (2006). *Kişilik. İnan Deniz Erguvan Sarıoğlu (Çev) İstanbul: Kaknüs Yayınları*.
- Buss, D. M. (1989). Sex Differences in Human Mate Preferences: Evolutionary Hypotheses Tested in 37 Cultures. *Journal of Behavioral and Brain Sciences*, 12, 1-49.
- Büyükşahin, A., ve Hovardaoğlu, S. (2004). Çiftlerin Aşka İlişkin Tutumlarının Lee'nin Çok Boyutlu Aşk Biçimleri Kapsamında İncelenmesi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19, 59-72.
- Büyükşahin, A. (2006).*Yakın İlişkilerde Bağlanım: Yatırım Modelinin Bağlanma Stilleri ve Bazı Değişkenler Yönünden İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

- Collins, N. L., ve Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of personality and social psychology*, 58 (4), 644.
- Collins N.L., Cooper M.L., Albino, A., ve Allard, L. (2002). Pschosocial vulnerability from adolescence to adulthood: A prospective study of attachment style differences in relationship functioning and partner choice *Journal of Personality*, 70 (6), 965-975.
- Costa, P. T., Jr., ve McCrae, R. R. (1992). Revised NEO Personality Inventory (NEO-PI-R) and NEO Five-Factor Inventory (NEO-FFI) professional manual. Odessa, FL: Psychological Assessment Resources.
- Costa, P. T., Jr., Terracciano, A., ve McCrae, R. R. (2001). Gender differences in personality traits across cultures: Robust and surprising findings. *Journal of Personality and Social Psychology*, 81(2), 322-331.
- Curun, F., ve Çapkın, M. (2014). Romantik Kıskançlığın Bağlanma Stilleri, Benlik Saygısı, Kişilik Özellikleri ve Evlilik Doyumu Açısından Yordanması. *Psikoloji Çalışmaları Dergisi*, 34 (1), 1-22.
- Cüceloğlu, D. (1997). *İnsan ve Davranış*. (7). İstanbul: Remzi.
- Çivitci, N., ve Arıcıoğlu, A. (2012). Psikolojik danışman adaylarının beş faktör modeline göre kişilik özellikleri ve yardım etme stilleri. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 78-96.
- Davies, M. F. (1994). *The colors of love: Personality correlates of love styles*. London: Goldsmiths Collage.
- Davies, M. F. (2001). Socially desirable responding and impression management in the endorsement of love styles. *The Journal of Psychology*, 135, 562-570.
- Djikic, M., ve Oatley, K. (2004). Love and Personal Relationships: Navigating on the Border between the Ideal and Real. *Journal for the Theory of Social Behaviour*, 34 (2), 199-209.
- Digman, J. M. (1990). Personality structure: Emergence of the five-factor model. *Annual Review of Psychology*, 41, 417-440.
- Dion, K. K., ve Dion, K. L. (1993). Individualistic and collectivistic perspectives on gender and the cultural context of love and intimacy. *Journal of Social Issues*, 49(3), 53-69.
- Dion, K. K., ve Dion, K. L. (1996). Cultural perspectives on romantic love *Personal Relationships*, 3 (1), 5-17.
- Doğan, T. (2013) Beş Faktör Kişilik Özellikleri ve Öznel İyi Oluş. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 14, 56-64.

- Driscoll, R., Davis, K.E., ve Lipetz, M. E. (1972). Parental Interference and Romantic Love: The Romeo and Juliet Effect. *Journal of Personality and Social Psychology*, 14 (1), 1-10.
- Ercan, H. (2008). *Genç Yetişkinlerin Aşk Biçemleri ve Benlik Tipleri* (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ercan, H. (2013). Genç Yetişkinlerin Aşk Stilllerinin Benlik Tipleri ve Demografik Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Journal of Turkish Studies*. 8, 479-479.
- Ercan, H. (2016). Üniversite öğrencilerinin aşk stillerinin demografik değişkenler ve ana babaya bağlanma ile ilişkisi. *Journal of Educational Sciences*. 7(1), 25-37.
- Ercan, H., ve Durmaz, H. (2019). Beliren yetişkinlikte aşk stillerinin ana-babaya bağlanma, kişilik özellikleri ve bazı demografik değişkenlerle ilişkisi. *Başkent University Journal of Education*. 6, 98-110.
- Feeney, J. A., ve Noller P. (1990). Attachment Style as a Predictor of Adult Romantic Relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58 (2), 281-291.
- Fehr, B., ve Broughton, R. (2001). Gender and personality differences in conceptions of love: An interpersonal theory analysis. *Personal Relationships*, 8(2), 115-136.
- Field, A. (2013). *Discovering Statistics Using IBM SPSS Statistics* 4th Edition, Los Angeles: Sage.
- Fraley, R. C., ve Davis, K. E. (1997). Attachment formation and transfer in young adults' close friendships and romantic relationships. *Personal Relationships*, 4(2), 131-144.
- Freud, S. (1951). A letter from Freud. *The American Journal of Psychiatry*, 107, 786-787.
- Fricker, J., ve Moore, S. (2002) Relationship Satisfaction: The Role of Love Styles and Attachment Styles. *Current Research in Social Psychology*, 7, 1-16.
- Friedman, H. S., ve Schustack, M. W., (1999). *Personality: Classic Theories and Modern Research*, U.S.A. : Allyn and Bacon.
- Fromm, E. (1956). *The Art of loving*, New York: Harper & Row Publishers
- Fuller, D. (1982). *Love attitudes and personality style among heterosexual couples*. Florida: University of Miami.
- Furman, W., ve Wehner, E. A. (1994). Romantic views: Toward a theory of adolescent romantic relationships. In R. Montemayor, G. R. Adams, & T. P. Gullotta (Eds.), *Advances in adolescent development: An annual book series, Vol. 6. Personal relationships during adolescence* (pp. 168- 195). Thousand Oaks, CA, US: Sage Publications, Inc.

- Furman, W. (2002). *The Emerging Field of Adolescent Romantic Relationships. Current Directions in Psychological Science, 11*(5), 177–180.
- Gattis, K. S., Berns, S., Simpson, L. E., ve Christensen, A. (2004). Birds of a Feather or trange Birds? Ties Among Personality Dimensions, Similarity, and Marital Quality. *Journal of Family Psychology, 18*(4), 564-574.
- Gençöz, T., ve Öncül, Ö. (2012). Examination of Personality Characteristics in a Turkish Sample: Development of Basic Personality Traits Inventory. *The Journal of General Psychology, 139*, 194- 216.
- Graham, J. M. (2011). Measuring love in romantic relationships: A meta-analysis. *Journal of Social and Personal Relationships, 28*(6), 748–771.
- Güleç, C. (2006). *Freud*. Ankara: Say.
- Günaydın, G., Selçuk, E., Sümer, N., ve Uysal, A. (2005). Ebeveyn ve Arkadaşlara Bağlanma Envanteri Kısa Formu'nun Psikometrik Açıdan Değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları, 8* (16), 13–23.
- Hammock, G., ve Richardson, D. (2011). Love Attitudes and Relationship Experience. *The Journal of social psychology, 151*, 608-24.
- Hatfield, E., ve Sprecher, S. (1986). Measuring Passionate Love in Intimate Relationships. *Journal of Adolescence, 9*, 383- 410.
- Hatfield, E. (1988). *Passionate and Companionate Love*. In. Sternberg R.J. and Barnes, M.L. (Eds.) *The Psychology of Love*. New Haven: Yale University Press, 191-217.
- Harlow, H. F. (1958). The nature of love. *American Psychologist, 13*, 673–685.
- Hazan, C., ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511-524.
- Hazan, C., ve Shaver, P. R. (1990). Love and work: An attachment-theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*(2), 270-280.
- Heaven,C.L.P., Da Silva, T.,ve Carey, C.ve Holen, J. (2004). Loving styles: Relationships with personality and attachment styles. *European Journal of Personality, 18*, 103 - 113.
- Helvacı, F. (2012). *Romantik ilişkilerde sorun çözme ve sosyal ilginin aşka Ilişkin tutumlarla ilgisi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi), Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Samsun.
- Hendrick, C., ve Hendrick, S. (1986). A theory and method of love. *Journal of Personality and Social Psychology, 50*, 392-402.
- Hendrick, S.S., Dicke, A., ve Hendrick C. (1998) The relationship assessment scale. *Journal of Social and Personal Relationships, 15*, 137-142.

- Hinde, R.A. (1995). A suggested Structure for a Science of Relationships. *Personal Relationships*, 2, 1-15.
- Honari, B., ve Saremi, A.A. (2015) The Study of Relationship between Attachment Styles and Obsessive Love Style. *Procedia. Social and Behavioral Sciences*, 165, 152-159.
- Horney, K. (1945). *Our inner conflicts*. NewYork: WW Norton.
- İmamoğlu, E. S. (2009). *Kişilerarası ilişkiler*. İstanbul: Yeni İnsan.
- Judge, T. A., Higgins, C. A., Thoresen, C. J., ve Barrick, M. R. (1999). The Big Five personality traits, general mental ability, and career success across the life span. *Personnel Psychology*, 52(3), 621 - 652.
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2007). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications* (2nd ed.). London: Lawrence Erlbaum Associates.
- Kahveci, H. (2001). *Yardım arama davranışları ile fatalistik düşünce ve beş faktör kişilik özellikleri arasındaki ilişkinin araştırılması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Karahasanoğlu, G. (2016) *Üniversite aşka ilişkin tutumlar, kişilik özellikleri ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkilerin cinsiyet ve mevcut ilişki durumu bağlamında incelenmesi*. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Uygulamalı Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı. İstanbul.
- Karney, B. R., ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118, 3-34.
- Kassin, S., Fein, S., ve Markus, H. R. (2013). *Social psychology* (9 ed.) California: Cengage Learning
- Kentsu, J. (2007). Okul yöneticilerinin kişilik özelliklerinin örgütsel etik üzerine etkisi, (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi) Yeditepe Üniversitesi, İstanbul, Türkiye.
- Kışlak, T.Ş., ve Çavuşoğlu, Ş. (2006). Evlilik Uyumu, Bağlanma Biçimleri Yüklemeler Arasındaki İlişkiler. *Aile ve Toplum Dergisi*, 8, 9.
- Kim, J., ve Hatfield, E. (2004). Love types and subjective well-being: A cross-cultural study. *Social Behavior and Personality*, 32(2), 173-182.
- Kirkpatrick, L. A., ve Davis, K.E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology*, 66, 502-512.
- Lacey, R.S., Reifman, A. Scott, J.P., Harris, S. M., ve Fitzpatrick, J (2004). Sexual-Moral Attitudes, Love Styles, and Mate Selection. *The Journal of Sex Research*, 41(2), 121-128.

- Lasswell, T.E., ve Lasswell, M.E. (1976). I love you but i'm not in love with you. *Journal of Marriage and Family Counseling*, 38, 211-224.
- Le, T.N. (2005). Narcissism and Immature Love as Mediators of Vertical Individualism and Ludic Love Style. *Journal of Social and Personal Relationships*, 22 (4), 543-560.
- Lee, J. A. (1973). *The colors of love: An exploration of the ways of loving*. Ontario: New Press.
- Lee, J.A. (1974). The Styles of Loving. *Psychology Today*, 44-51.
- Lee, J. A. (1988). *Love-styles*. In R. J. Sternberg & M. Barnes (Eds.), *The psychology of love* (38- 67). New Haven, CT: Yale University Press.
- Levine, R., Sato, S., Hashimoto, T., ve Verma, J. (1995). Love and marriage in eleven cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology*, 26(5), 554-571.
- Malouff, M. J., Thorsteinsson, E., Schutte, S.N., Bhullar, N.,ve Rooke, S. (2010). The Five-Factor Model of personality and relationship satisfaction of intimate partners: A meta analysis. *Journal of Research in Personality*, 44.
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T., Jr. (1985). *Openness to experience*. In R. Hogan & W. H. Jones (Eds.), *Perspectives in personality: Theory, measurement, and interpersonal dynamics (Vol. 1)*. Greenwich, CT: JA1 Press
- McCrae, R. R., ve Costa, P. T., Jr. (1989). More reasons to adopt the five-factor model. *American Psychologist*, 44(2), 451-452.
- McCrae, R. R., ve John, O. P. (1992). An introduction to the five-factor model and its applications. *Journal of Personality*, 60(2), 175-215.
- Mallandain, I., ve Davies, M. F. (1994). The colours of love: Personality correlates of love styles. *Personality and Individual Differences*, 17(4), 557-560.
- Maslow, A. (1962). *Toward a psychology of being*. Princeton, NJ, US: D Van Nostrand.
- Mete, C. (2006). *İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Kişilik Özellikleri İle İş Tatminleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Middleton C., Fireman G., ve DiBello R. (1993) *Consistency and Chaos in Personality*. In: Stam H.J., Mos L.P., Thorngate W., Kaplan B. (eds) *Recent Trends in Theoretical Psychology*. Recent Research in Psychology. Springer, New York, NY
- Morrow, G.D., Clark, E.M., ve Brock, K.F. (1995) Individual and Partner Love Styles: Implications For the Quality of Romantic Involvements. *Journal of Social and Personal Relationships*, 12 (3), 363-387.
- Munroe, M. (2002). *The purpose and power of love & marriage*. Pennsylvania: Destiny Image.

- Neto, F. (1994). Love styles and self-representations. *Personality and Individual Differences, 14*, 795-803.
- Neto, F. (1995). Conformity and independence revisited. *Social Behavior and Personality: An international journal, 23*, 217-222.
- Neto, F. (2005). The Satisfaction With Love Life Scale. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development, 38*. 2-13.
- Neuman, G. A., ve Wright, J. (1999). Team effectiveness: Beyond skills and cognitive ability. *Journal of Applied Psychology, 84*(3), 376-389.
- Noftle, E. E., ve Shaver, P. R. (2006). Attachment dimensions and the big five personality traits: Associations and comparative ability to predict relationship quality. *Journal of Research in Personality, 40*(2), 179-208.
- Özer, B., ve Tezer, E. (2008). Aşka ilişkin tutum biçimlerinin olumlu ve olumsuz duyguları yordayıcılığı. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi, (30)*, 19-29.
- Paludi, E. (2012). *The psychology of love*. California: ABC-CLIO.
- Park, Y.S., ve Kim, U. (2006). *Family, parent-child relationship, and academic achievement in Korea: Indigenous, cultural and psychological analysis*. In U. Kim, K.-S. Yang, & K. K. Hwang (Eds.), *Indigenous and cultural psychology: Understanding people in context (421-443)*. New York, NY, USA: Springer Science + Business Media.
- Prager, K.J. (1995). *The psychology of intimacy*. New York: The Guilford Press.
- Rotenberg, K. J., ve Korol, S. (1995). The role of loneliness and gender in individuals'love styles. *Journal of Social Behavior & Personality, 10*(3), 537-546.
- Rubin, Z. (1970). Measurement of romantic love. *Journal of Personality and Social Psychology, 16*(2), 265-273.
- Schmitt, D. P., Realo, A., Voracek, M., ve Allik, J. (2008). Why can't a man be more like a woman? Sex differences in Big Five personality traits across 55 cultures. *Journal of Personality and Social Psychology, 94*(1), 168-182.
- Sharpe, J. P., Martin, N. R., ve Roth, K. A. (2011). Optimism and the Big Five factors of personality: Beyond neuroticism and extraversion. *Personality and Individual Differences, 51*(8), 946- 951.
- Shaver, P. R., ve Brennan, K. A. (1992). Attachment styles and the "Big Five" personality traits: Their connections with each other and with romantic relationship outcomes. *Personality and Social Psychology Bulletin, 18*(5), 536-545.
- Simpson, J.A., (1990) Influence of Attachment Styles on Romantic Relations. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*, 971-980.

- Smith, R., ve Klases, A. (2016). Predictors of love attitudes: The contribution of cultural orientation, gender attachment style, relationship length and age in participants from the UK and Hong Kong. *An International Journal on Personal Relationships*, 10 (1), 90- 108.
- Sroufe, L. A., Carlson, E. A., Levy, A. K., ve Egeland, B. (1999). Implications of attachment theory for developmental psychopathology. *Development and Psychopathology*, 11, 1 – 13.
- Sternberg, R.J., ve Grajek, S. (1984). The Nature of Love. *Journal of Personality and Social Psychology*, 47 (2), 312-329.
- Sternberg, R.J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93 (2), 119- 135.
- Sternberg, R. J. (1987). Liking versus loving: A comparative evaluation of theories. *Psychological Bulletin*, 102, 331–345.
- Swami, V., Buchanan, T., Furnham, A., ve Tovée, M. J. (2008). Five-factor personality correlates of perceptions of women's body sizes. *Personality and Individual Differences*, 45(7), 697-699.
- Taggar, S., Hackett, R., ve Saha, S. (1999). Leadership emergence in autonomous work teams: Antecedents and outcomes. *Personnel Psychology*, 52(4), 899-926.
- Ulusoy, Ö. Y., Akfırat, N., ve Tura, G. (2018). Ebeveynlere Bağlanma ile Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişki. *Resilience*, 2, 23-38.
- Van IJzendoorn, M. H., ve Bakermans-Kranenburg, M. J. (2010). Invariance of adult attachment across gender, age, culture, and socioeconomic status? *Journal of Social and Personal Relationships*, 27(2), 200–208.
- Volling, B. L., Notaro, P. C., ve Larsen, J. J. (1998). Adult attachment styles: Relations with emotional well-being, marriage, and parenting. *Family Relations: An Interdisciplinary Journal of Applied Family Studies*, 47(4), 355-36.
- Wan, W., Luk, C., ve Lai, J. (2000). Personality correlates of loving styles among Chinese students in Hong Kong. *Personality and Individual Differences*, 29, 169-175.
- White, J. K., Hendrick, S. S., ve Hendrick, C. (2004). Big five personality variables and relationship constructs. *Personality and Individual Differences*, 37(7), 1519-1530.
- Whiteside, S., ve Lynam, D. (1999). The five factor model and impulsivity: Using a structural model of personality to understand impulsivity. *Personality and Individual Differences*, 30, 669-689.
- Wilson, G.D., ve McLaughlin, C. (2002) *Aşk Bilimi*. İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Woll, S. (1989). Personality and relationship correlates of loving styles. *Journal of Research in Personality*, 23 (4), 480-505.

Yanbastı, G. (1990). *Kişilik Kuramları*, İzmir: Ege Üniversitesi

Yıldız, M., ve Dilmaç, B. (2012). Öğretmen Adaylarının Sahip Oldukları Değerler İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8.

Zarbaksh, M., Taghavi Dinani, P., ve Rahmani, M.(2013) .The relationship between sexual self- esteem and all its components with marital satisfaction in athletic women of Tehran. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2.

EKLER

Ek 1 Bilgilendirilmiş Onam Formu

Bilgilendirilmiş Onay Formu

Ufuk Üniversitesi Psikoloji Yüksek Lisans Öğrencisi Merve İnanç tarafından ve Yrd.Doç.Dr. Funda KUTLU danışmanlığında, Aşk Stilleri ile Kişilik Özellikleri ve Ebeveyn Bağlanma Stillерinin ilişkisi incelenmektedir.

Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları okuyup size uygun olan cevabı seçerek işaretlemenizdir. Soruları eksiksiz cevaplamanız değerlendirme açısından önem taşımaktadır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Araştırma için kişisel bilgileriniz istenmemektedir. Ankete verilen cevaplar tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya merveinanc@gmail.com e-posta adresinden ulaşabilirsiniz.

Psk. Merve İnanç

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Verdiğim bilgilerin özenle korunacağı ve sadece araştırma amacı ile kullanılacağı konusunda yeterli güven verildi. Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle katılmayı kabul ediyorum. Katılımcının Adı-Soyadı:

İmza

Ek 2 Kişisel Bilgi Formu

Doğum Tarihiniz (<i>gün-ay-yıl olarak yazınız lütfen, örneğin 15/04/1995</i>):	_____ / _____ / _____
Yaşınız:	
Cinsiyetiniz:	☐ Kadın ☐ Erkek
Hayatınızın büyük çoğunluğunu geçirdiğiniz il/ilçe:	
Çalışıyor musunuz?	☐ Evet ☐ Hayır Cevabınız evet ise kaç yıldır çalışıyorsunuz?
Anneniz hayatta mı?	☐ Evet ☐ Hayır, <i>ne kadar süre önce kaybettiniz?</i>
Babanız hayatta mı?	☐ Evet ☐ Hayır, <i>ne kadar süre önce kaybettiniz?</i>
Anne ve babanızın medeni durumu:	☐ Evli ☐ Ayrı yaşıyorlar ☐ Boşanmış ☐ Diğer (lütfen belirtiniz):.....
Anne Eğitim durumunuz:	☐ Okuma yazma bilmiyor ☐ Lise ☐ Okuma yazma biliyor ☐ İki yıllık yüksekokul ☐ Üniversite ☐ İlkokul ☐ Yüksek lisans, ☐ Ortaokul ☐ doktora
Baba Eğitim durumunuz:	☐ Okuma yazma bilmiyor ☐ Lise ☐ Okuma yazma biliyor ☐ İki yıllık yüksekokul ☐ Üniversite ☐ İlkokul ☐ Yüksek lisans, ☐ Ortaokul ☐ doktora
İlişki Durumunuz:	☐ İlişkisi var ☐ İlişkisi yok <i>İlişkiniz varsa ne kadar süredir birliktesiniz: (lütfen hafta/ay/ yıl olarak belirtiniz)</i>

Ek 3 Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği

AŞKA İLİŞKİN TUTUMLAR ÖLÇEĞİ

Sizden genel olarak, **birlikte olduğunuz kişiyi ya da daha önce birlikte olduğunuz kişiyi** düşünerek aşağıdaki her ifadeyi değerlendirmeniz istenmektedir. Lütfen her ifadeyi dikkatle okuyup ilişkilerinizdeki duygu ve düşüncelerinizi ne derece yansıttığını, her ifadenin karşısında bulunan ve sizin için en uygun olan boşluğu işaretleyiniz.

	Kesinlikle yanlış	Yanlış	Kararsızım	Doğru	Kesinlikle Doğru
1. Birlikte olduğum kişi bana ilgi göstermediğinde, kendimi baştan aşağıya hasta hissederim.					
2. Birlikte olduğum kişi diğer insanlarla yaptığım bazı şeyleri bilseydi, bozulurdu					
3. Onun benimle ilgili bilmediği şeylerin onu incitmeyeceğine inanıyorum.					
4. Birlikte olduğum kişi için her şeye katlanırım.					
5. Birlikte olduğum kişiyi seçerken göz önünde bulundurduğum temel şey, ailem üzerinde nasıl bir etki bırakacağıdır.					
6. Birlikte olduğum kişinin başka biriyle de birlikte olduğundan kuşkulanırsam, rahat edemem.					
7. Arkadaşlığımız zamanla aşka dönüştü.					
8. Birlikte olduğum kişi ve ben fiziksel olarak tam bir uyum içerisindeyiz					

TÜRK KÜLTÜRÜNDE GELİŞTİRİLMİŞ TEMEL KİŞİLİK ÖZELLİKLERİ ÖLÇEĞİ

YÖNERGE:

Aşağıda size uyan ya da uymayan pek çok kişilik özelliği bulunmaktadır. Bu özelliklerden her birinin sizin için ne kadar uygun olduğunu ilgili rakamı daire içine alarak belirtiniz.

Örneğin;

Kendimi biri olarak görüyorum.

<u>Hiç uygun değil</u>	<u>Uygun değil</u>	<u>Kararsızım</u>	<u>Uygun</u>	<u>Çok</u>
<u>uygun</u>				
1	2	3	4	5
1 Aceleci	1 2 3 4 5	24 Pasif	1 2 3 4 5	
2 Yapmacık	1 2 3 4 5	25 Disiplinli	1 2 3 4 5	
3 Duyarlı	1 2 3 4 5	26 Açgözlü	1 2 3 4 5	
4 Konuşkan	1 2 3 4 5	27 Sinirli	1 2 3 4 5	
5 Kendine güvenen	1 2 3 4 5	28 Canayakın	1 2 3 4 5	
6 Soğuk	1 2 3 4 5	29 Kızgın	1 2 3 4 5	
7 Utangaç	1 2 3 4 5	30 Sabit fikirli	1 2 3 4 5	
8 Paylaşımçı	1 2 3 4 5	31 Görgüsüz	1 2 3 4 5	
9 Geniş / rahat	1 2 3 4 5	32 Durgun	1 2 3 4 5	
10 Cesur	1 2 3 4 5	33 Kaygılı	1 2 3 4 5	
11 Agresif(Saldırgan)	1 2 3 4 5	34 Terbiyesiz	1 2 3 4 5	

Ek 5 EABE

EBEVEYN VE ARKADAŞLARA BAĞLANMA ÖLÇEĞİ (EABE)

Aşağıda anne ve babanıza ilişkin 12'şer maddelik 2 form yer almaktadır. Her iki formdaki ifadeler aynı olup, anne ve babanıza için **ayrı ayrı** değerlendirerek size en uygun tek bir seçeneği işaretlemeniz istenmektedir.

1-----2-----3-----4-----5-----6-----7
Asla Daima

Anne Formu	1	2	3	4	5	6	7
1. Annem duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Annem başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Annem beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7

Baba Formu	1	2	3	4	5	6	7
1. Babam duygularıma saygı gösterir.	1	2	3	4	5	6	7
2. Babam başka biri olsun isterdim.	1	2	3	4	5	6	7
3. Babam beni olduğum gibi kabul eder.	1	2	3	4	5	6	7

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Merve İNANÇ

Doğum Yeri ve Tarihi: ESKİŞEHİR 06.03.1989

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Orta Doğu Teknik Üniversite Kuzey Kıbrıs Kampüsü

Yüksek Lisans Öğrenimi: Ufuk Üniversitesi

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

İş Deneyimi

Staj: GATA Psikiyatri

Çalıştığı Kurumlar: Oyun Akademisi- Psikolog (2016- Devam ediyor)

TerapiAnk-Psikolog (2015-2016)

Rota Çocuklar- Psikolog (2015)

İletişim

E-posta Adresi: merveinancc@gmail.com

Tarih:26.08.2019